

СПИСАНИЕ ЗА БЪЛГАРИТЕ В ЧЕХИЯ

Българи

БРОЙ 1 | 2022

ЦЕНА – 30 Kč



20 години списание „Българи“

Пътят на светите братя и техните ученици

Президентът Румен Радев в Прага

100 г. от рождението на Блага Димитрова

Спомени за Дана Хронкова

Артистът Иван Бърнев





FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Катедра по южнославянски и балканистични изследвания

Философски факултет, Карлов университет

най-сърдечно кани всички,

които проявяват интерес към българския език, литература и култура,
да кандидатстват в специалността ЮЖНОСЛАВЯНСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ
с профил БЪЛГАРИСТИКА

Какво предлагаме?

- ❖ Бакалавърска програма по специалността **Южнославянски изследвания** с езиков профил по Ваш избор: **български**, словенски, сръбски, хърватски. Редовна форма на обучение с продължителност 3 години. Образователна степен „бакалавър“ (Bc.).
- ❖ Надграждаща магистърска програма по специалността **Изучаване на страните от Югоизточна Европа** със следните езикови профили: албански, **български**, словенски, сръбски, румънски, хърватски. Редовна форма на обучение с продължителност 2 години. Образователна степен „магистър“ (Mgr.).
- ❖ Докторантски програми по специалностите **Славянски литератури** и **Славянска филология**. Четиригодишно обучение, образователна степен „доктор“ (Ph.D.).
- ❖ Имате възможност да изучавате избраната специалност както самостоятелно, така и в комбинация с други специалности, ако следвате в друг факултет на Карловия университет или в друго висше учебно заведение в Прага.
- ❖ Обучението се води основно на чешки език и съгласно чешкото законодателство е безплатно.

Какви са предимствата на специалността?

- ❖ Ще владеете отлично езика, който сте избрали като основен (напр. български), и много добре втория изучаван език от предлаганите профили.
- ❖ Ще се ориентирате в проблематиката от областта на историята, литературата и културата на страните от Югоизточна Европа.
- ❖ Изучаваните езици (български, сръбски, хърватски, словенски), както и заложените в програмата учебни дисциплини, се преподават от утвърдени специалисти, някои от които са преподаватели от съответната страна.
- ❖ Въз основа на различни европейски програми и университетски договори по време на следването имате много възможности за обучение в държавите, в които се говорят изучаваните славянски езици.
- ❖ Получавате диплома с широко приложение. Можете да работите като преводач, преподавател, журналист, в европейските и държавните институции, в сферата на културата, търговията, туризма, частния бизнес и редица други области.
- ❖ Специалистите по изучаваните славянски езици са малко, което предполага успешна реализация на пазара на труда.

Допълнителна кандидатстудентска сесия за академичната 2022 – 2023 година

- ❖ Бакалавърска програма
<https://www.ff.cuni.cz/prijimaci-rizeni/studijni-obory/bakalarske-obory/jihovychodoevropska-studia/>
Подаване на заявления за кандидатстване: до 8 август 2022 г. Провеждане на приемните изпити: 26 – 31 август 2022 г. (допълнителна дата: 06.09.2022 г.)
- ❖ Надграждаща магистърска програма
https://www.ff.cuni.cz/prijimaci-rizeni/studijni-obory/navazujici-magisterske-obory/jihovychodoevropska-studia_nmgr/
Подаване на заявления за кандидатстване: до 8 август 2022 г. Провеждане на приемните изпити: 26 – 31 август 2022 г. (допълнителна дата: 06.09.2022 г.)
- ❖ Докторантска програма – Славянска филология
<https://www.ff.cuni.cz/prijimaci-rizeni/studijni-obory/doktorske-obory/#dodatecne>
Подаване на заявления за кандидатстване: до 4 септември 2022 г. Провеждане на приемните изпити: 15 – 16 септември 2022 г. (допълнителна дата: 22.09.2022 г.)

За повече информация: <https://kjbs.ff.cuni.cz/cs/uchazec>

Ако имате въпроси относно кандидатстването в специалността „Южнославянски изследвания“, можете да се обърнете към ръководителя на Катедра по южнославянски и балканистични изследвания – д-р Иржи Янушка (jiri.januska@ff.cuni.cz), или към координатора на кандидатстудентската кампания – д-р Хелена Страник (helena.stranjik@ff.cuni.cz).

Скъпи читатели,

Тази година списание „Българи“ навършва 20 години. По повод юбилея на нашата медия дадохме думата на бивши и настоящи членове на редакционната колегия и на журналисти и писатели от нашия творчески екип да напишат свои спомени и да споделят мисли и впечатления за работата си в „Българи“.

Първата и изключително уважавана от нас редакторка Лора Владимирова осъзнава ясно, че е поставила заедно с другите членове на редакционния екип началото на нещо значимо в живота на българската общност в Чехия. Историчката Красимира Мархолева определя списанието като неизменна част от културния живот на българите в Чехия и като информационен мост между България и „чешките“ българи.

За важното място, което заема „Българи“ в живота не само на много наши сънародници, но и на чехи, пише поетесата и преводачка Димана Иванова. Вдъхновяващата журналистка и писателка Наталия Бояджиева оценява особено много неговия стил и вкус към културата, способността му да отразява далечни срещи с близки до сърцата ни хора и да представя забележителни творци и достойни българи.

Като едно от малкото издания на български език, за които е важна историческата истина, определя „Българи“ живеещата в Холандия известна журналистка и историчка Даниела Горчева.

Писателят Стефан Кисьов вижда списанието и сдружение „Възраждане“, което го издава, като своеобразен оазис, „приказен свят на доброта, изисканост, приятелство, родолюбие“ и смята, че раздялата с родината ни е направила по-мъдри и по-големи патриоти.

Според журналиста и преводача Красимир Проданов „Българи“ рисува картина на българщината и е огледало на българската общност в Чехия, то е мост между информацията и художественото начало и призванието му е да буди и да пази.

За мен списанието е красиво творение на нашия екип, което израства все повече благодарение на усилията, таланта и труда на много от нас; то е и общата ни българска кауза, която ни свързва с наши съмишленици по целия свят.

Мария Захариева



Съдържание:

20 години списание „Българи“ 4 - 18

Списание „Българи“ е част от културния живот на българите в Чехия / Честито двадесетилетие, списание „Българи“ / За списание „Българи“ е важна историческата истина за България / Да пребъде този извор на българщината в Чехия! / Репортажи от Острава / Мястото и ролята на списание „Българи“ и сдружение „Възраждане“ в живота на българската общност в Чехия / Културата няма граници / За Златна Прага носталгично / Списанието като документ

Българската общност 19 - 21

Президентът Румен Радев в Прага: „Обединява ни бъдещето на България“ / В БНУ „Възраждане“ празнуваме заедно / Великденска литургия огласи Българския клуб в Острава

Култура и традиции 22 - 25

Пътят на светите братя и техните ученици към вечността / Иван Бърнев: Наградата ме прави щастлив, но не ме променя

Българо-чешки връзки 26 – 29

В памет на Дануше Хронкова / Спомени за чешката българистка Дана Хронкова / Срещи с Дана Хронкова / Ars poetica. Литературна вечер, посветена на Блага Димитрова

Интересно 30 – 31

Нервни окончания

Накратко 32

Слънчева храна 33

На корицата: Красимир Проданов, Деница Проданова, Красимира Мархолева, Мария Захариева, Владислав Цонев и Десислава Вилмовска от екипа на списание „Българи“ пред паметника на Кирил и Методий на Карловия мост в Прага. Снимка: Здравка Славова

Снимки на стр. 2: Здравка Славова и архив на Философския факултет на Карловия университет, фотограф – Ондřej Бесперат

Списание „Българи“ е част от културния живот на българите в Чехия

Преди повече от двадесет години, през юли 2001 г., се полагат основите на българското сдружение в Прага „Възраждане“. В края на същата година, през декември, неговите учредители започват да издават едноименен черно-бял информационен бюлетин. През месец май 2002 г. излиза първият брой на списание „Българи“. То се списва на български език, предназначено е за живеещите в Чешката република българи и чешки българисти и е частично финансирано от Министерството на културата на Чешката република.

Всяко начало е трудно

Издаването на списанието е съпътствано от редица пречки от финансов и технически характер. Тъй като сдружение „Възраждане“ първоначално няма своя канцелария, изданието се подготвя в домовете на първите две редакторки Стела Давидова и Лора Владимирова. В редакционната колегия влизат още инж. Веселин Пионов и Георги Сиромашки.

От 2003 г. сп. „Българи“ излиза с цветни корици, а в редакционния екип са привлечени Мария Захариева, Боряна Донева, Жанета Ковачева, Стоян Генчев, Васил Тричков. Изданието е илюстрирано, предлага богат и разнообразен снимков материал.

Създателите на списанието посочват, че то има за цел да съхрани „чистотата на словото“, „да възпитава в родолюбие“ и уважение към българските културни и исторически традиции, популяризирането им в чешка среда и предаването им на следващите поколения българи, живеещи в Чешката република. Затова в първите броеве преобладават публикации, посветени на български държавни, фолклорни и християнски празници („Аз-букиведи“, „Празници“, „Традиции“), на българската история („Памет“, „От

век на век“, „Събития“, „Личности“), на редица български народни будители, на българската литература („Поезия“), на древната българска култура и не на последно място – „задочните срещи“ с български поети, писатели, художници, музиканти. В почти всеки брой се поместват снимки от най-интересните и живописни кътчета на България.

Списание „Българи“ се превръща в неизменна част от културния живот на българите в Чехия

Важно място в него (от неговото основаване до днес) заемат и *статии*, *посветени на живота на българите в Чешката република, културно-просветната дейност на сдружение „Възраждане“* и на другите български сдружения в други чешки градове (бърненските „Пирин“ и „Китка“, пражкото „Заедно“, Българският клуб в Острава).

От 2003 г. сп. „Българи“ започва да отразява подробно *успехите и проблемите на основаното през 1949 г. в Прага българско училище „Петър Берон“*, а от 2007 г. – и дейността на българското неделно училище, създадено през 2002 г. от сдружение „Възраждане“. „Българи“ помества полезна и практическа информация за живеещите в

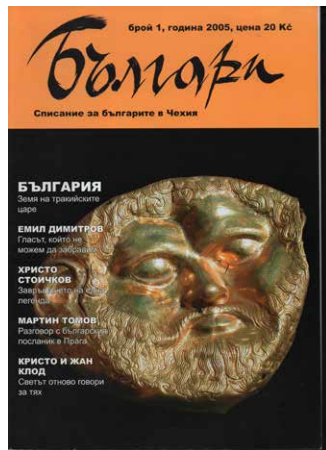
Чехия свои сънародници, допринасяйки за тяхната по-бърза и лесна интеграция в чужда среда. Неговите читатели се „запознават“ и с успешно реализирали се в професията си българи в Чехия (Йордан Балуров, Елен Радичева, Светлана Лазарова, Веселин Вачков и др.).

От началото на своето излизане списанието служи и като информационен мост между България и „чешките“ българи. В рубриците „Актуално“, „Събития“, „Интервю“, „Накратко“ се помества актуална информация от българския политически и културно-обществен живот, процесите на интеграция на България в евроатлантическите структури (ЕС и НАТО), отразяват се подробно официални визити на български политици в Чешката република (посещението на президента Георги Първанов (2005) и на премиерите Симеон Сакскобургготски (2005) и Сергей Станишев в Прага (2006) и на чешки държавници (Вацлав Клаус) в България.

От 2005 г. главен редактор на сп. „Българи“ е Иван Иванов, а от 2008 г. до днес – Мария Захариева. Подобрява се качеството на списанието, като от 2006 г. то е изцяло цветно. В края на всяка година към последния му



Д-р Красимира Мархолева завършва история и бохемистика в СУ „Св. Климент Охридски“. Хоноруван асистент е към Катедрата по нова и съвременна обща история към същия университет (2001/2002 г.). През 2005 г. защитава докторска степен. Автор е на научни публикации на чешки, български и английски език. Специализира в Будапеща, Виена, Бърно и Прага. През 2020 г. защитава докторат по социална и културна антропология към Факултета по хуманитарни изследвания в Карловия университет. Сътрудник е на списание „Българи“ от 2009 г., а от 2011 г. е член на редакционната му колегия. Учител е по история и цивилизация в Българско неделно училище „Възраждане“ към сдружение „Възраждане“, град Прага.



брой излизат и богати приложения, посветени на съвременната българска литература, на българо-чешките връзки, на годишнината от създаването на българското училище в Прага „Петър Берон“ или календари с православните празници и с фотографии от най-интересните и живописни кътчета на България.

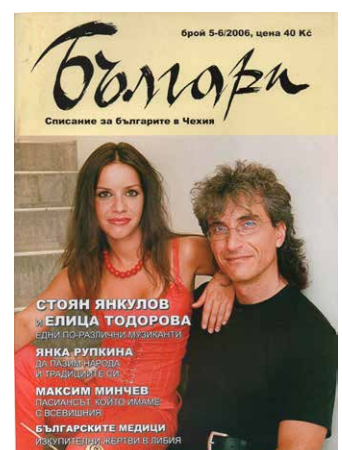
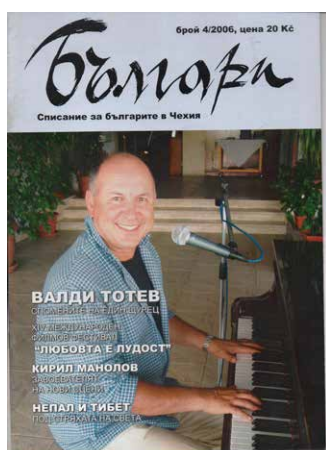
Мисията на „Българи“ е да поддържа българщината и да спомага за духовното единство на българите в Чешката република

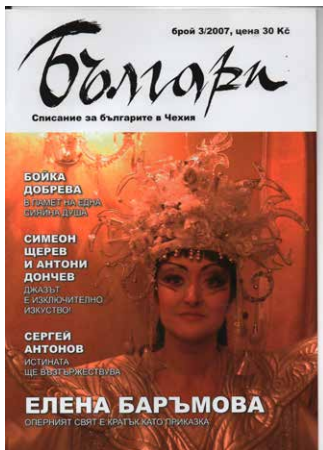
Новият редакционен екип продължава с успех мисията на списанието – „да поддържа българщината в Чехия и да спомага за духовното единство“ на чешките българи. За това „говорят“ обширните репортажи, посветени на Дните на българската култура, организирани ежегодно всяка есен от сдружение „Възраждане“. Списанието публикува интервюта с гостували на сдружението български писатели и поети (Божана Апостолова, Ивайло Диманов, Стефан Кисъв, Маргарита Петкова). През 2006 г. с „Българи“ започват да си сътрудничат Наталия Бояджиева,

бохемистките Кина Вачкова, Христина Стоева, чешките българистки Златина Йержабкова и Катержина Тидлачкова. Сътрудниците на списанието публикуват интересни, любопитни и „горещи“ новини от България и света, отразяват провежданите ежегодно световни срещи на българските медии, пишат за успехите на българи, прославили България в чужбина (оперните певци Гена Димитрова, Райна Кабаиванска, Веселина Кацарова и Никола Гюзелев, спортистите Христо Стоичков и Веселин Топалов), срещат, макар и задочно (в рубриките „Личности“, „Интервю“, „Култура“), своите все по-многобройни читатели с редица български актьори (Стоянка Мутафова, Никола Анастасов, Георги Калоянчев, Христо Гърбов, Христо Мутафов), писатели (Антон Дончев, Стефан Цанев, Юлия Кръстева, Алек Попов, Георги Господинов, Милен Русков) и особено с любимите им музиканти (Янка Рупкина, Йорданка Христова, Милчо Левиев), с гостуващите в Прага по покана на сдружение „Възраждане“ известни български музиканти (Теодосий Спасов, Валя Балканска, Кирил Маричков, Валди Тотев, Стоян Янкулов и Елица

Тодорова, Бисер Киров и др.). От 2007 г. тематичното разнообразие нараства, което прави списанието по-търсено и популярно сред читателската аудитория. Появява се рубриката „На път“. Увлекателните разкази за пътешествия до близки и далечни страни, придружени с богат снимков материал, несъмнено правят списанието по-пъстро и „шарено“. През 2008 г. започва да се списва рубриката „Годишнини“, посветена на живота и дейността на видни българи и чехи българофили, оставили трайна диря в българската история. С цел да популяризира българското културно наследство и да поддържа живи българските културни традиции, в продължение на няколко години (2009-2013) „Българи“ помества обширни публикации, придружени с богат снимков материал, за историята и съдбата на най-големите, красивите и посещавани български манастири в едноименната рубрика.

Темата за българо-чешките връзки постоянно присъства на страниците на медията
Друга основна тема, която от 2005 г.





досега неизменно присъства на страниците на списанието, е темата за българо-чешките връзки. Поместените материали са посветени на редица „български чехи“, допринесли за модернизацията на следосвобожденска България в рубриката „Профили“ (Константин Иречек, Владимир Сис, Антон Новак, Херман и Карел Шкорпил и др.), както и на успехите и постиженията на редица чешки българисти (Георги Бечев, Ивана Скалова, Марцел Черни, Давид Бернщайн, Ивана Сръбкова, Дануше Хронкова, Марие Бублова, Мириям Моравцова), историци (проф. Ян Рихлик) и на утвърдени и млади български бохемисти в рубриките „Млади чешки българисти“, „Личности“ и „Българо-чешки връзки“ (Петя Бъркалова, Владимир Пенчев, Вълчо Раковски, Васил Самоковлиев, Маргарита Кюркчиева, Анжелина Пенчева, Добромир Григоров, Димана Иванова).

Списанието играе ролята на „културен мост“ между българи и чехи

То отразява приноса на редица български и чешки преводачи като Васил Самоковлиев, Владимир Пенчев, Марцел Черни, Деница и Красимир Прода-

нови, Йорданка Трифонова, Людмила Кроужилова, Давид Бернщайн в развитието на българо-чешките литературни връзки чрез преводи на чешка и българска литература. Сп. „Българи“ активно сътрудничи на Катедрата по южнославянски и балканистични изследвания към Философския факултет на Карловия университет в организираниите ежегодно конкурси за млади преводачи, публикувайки всяка година отличените текстове. Сътрудниците на сп. „Българи“ продължават традицията в *популяризиране на българо-чешките връзки*. За това „говорят“ поместените в едноименната рубрика десетки материали, посветени на редица български чехи, свързали живота си с Третата българска държава и допринесли за нейната модернизация (Константин Иречек, Иржи Прошек, Иван Мърквичка, Владислав Шак, Владимир Сис); на премиерите на книги, посветени на българо-чешките връзки („История на пражкото студентско дружество „Българска седянка“, „Горещото лято на 1968 г.“, „На конци. 1968. Една действителна история“).
Още от самото си създаване сдруже-

ние „Възраждане“ се стреми активно да си сътрудничи с българските държавни институции в Прага. От 2005 г. става традиция да се отразяват организираниите мероприятия и инициативи от страна на Българското посолство и на Българския културен институт в Прага (с помощта на тогавашния сътрудник на БКИ Асен Милчев, сътрудник на списанието от 2006 г.), които допринасят за поддържане и задълбочаване на традиционно добрите връзки между България и Чешката република. За това „говорят“ поместените интервюта с българските посланици Мартин Томов и Здравко Попов, с пълномощния министър Маргарита Ганева, с дипломатите Горяна Ленкова и Тюркян Акиф, статиите, посветени на активната и успешна „културна дипломация“ на посланик Лъчезар Петков по време на мандата му в Прага (2014-2018).
През последните десет години в редакционната колегия са Мария Захаријева, Красимира Мархолева, Димана Иванова, Васил Самоковлиев, Красимир Проданов. Броят на сътрудниците на списанието нараства значително. Сред тях са живеещи в Чешката репу-



блика българи, филолози, преводачи и др. (Васил Самоковлиев, Красимир Проданов, Деница Проданова, Краси-мира Мархалева, Десислава Вилимов-ска, Таня Янкова, Снежана Таскова, Сирма Зидаро-Коунова, Минка Атанасова, Ели Мандажиева, Здравка Славова, Раиса Андонова-Щурм и др.), учени от БАН (Анисава Милтенова, Владимир Пенчев, Ани Златева), журналисти от БТА (Златна Костова, Пепа Витанова) и от БКИ-Прага (Ангел Маринов), български журналисти (Даниела Горчева от Холандия, Наталия Бояджиева от Варна), писатели (Стефан Кисъв) и др.

„Българи“ е неизменна част от ежедневието на българите в Чешката република

Разнообразието от рубрики с богато илюстриран и качествен материал привлича все повече читатели. Сътрудниците на списанието се стремят да поддържат живи българските културни традиции сред своите сънародници в Чешката република. В рубриката „Пътешествия и разходки“ читателят може да прочете не само разкази за далечни, екзотични и непознати кътчета по света, но и обширните пътеписи за редица познати и не чак толкова познати красиви кътчета на България, част от българското културно и историческо наследство.

В рубриките „Българската общност“, „Култура и традиции“, „Годишнини“ се поместват редица статии за българските национални и фолклорни празници (Бабинден, Трифон Зарезан, Баба Марта, Трети март, Великден, 24 май, Коледа), за Дните на българската култура, организирани ежегодно от сдружение „Възраждане“, за знакови епизоди от българската история (Априлското въстание, Освобождението

на България, Приемането на Търновската конституция, Съединението, Спасяването на българските евреи), за български народни будители, посветили живота си на България (Райна Княгиня, Христо Данов, Неофит Рилски, Васил Априлов, Тодор Каблешков, Васил Левски, Христо Ботев, Георги Раковски, Иван Шишманов, Иван Вазов). Успешните изяви на съвременни български творци в сферата на музиката, изобразителното изкуство, киното и литературата намират място в рубриката „Култура и традиции“. За това „говорят“ увлекателните разкази на В. Самоковлиев, посветени на ежегодно провеждания фестивал на българското кино в Прага, организиран от БКИ-Прага, репортажите за българското участие в ежегодния Панаир на книгата в Прага, „задочните“ и личните срещи с музикантите Теодосий Спасов и Васко Абаджиев, актьорите Бойка Велкова, Меглена Караламбова, Никола Анастасов, Васил Банов, Любен Чаталов и Филип Аврамов, с издателите Пламен Тотев и Божана Апостолова, с писателката Бойка Асиова, оперната певица Йорданка Дерилова, художничката Петя Константинова.

Специално място заемат публикациите за дейността на Българското неделно училище „Възраждане“

Почти във всеки брой присъстват обширни материали за успехите на най-малките представители на българската общност в Чешката република в усвояването на българския език, за честването на българските празници и народни обичаи (Баба Марта, Трети март, Великден, 24 май, Денят на народните будители, Коледа), за извънкласните дейности (коледните, първомартенските и великденските



работилници, конкурсите за детски рисунки и изработването на мартевички, екскурзиите до Микулчице и Велехрад).

Голямо признание за списанието е получената от Националния дарителски фонд „13 века България“ специална награда за българска медия в чужбина, допринесла за популяризирането на българската култура извън пределите на България, през есента на 2014 г. по време на 10-ата световна среща на българските медии, организирана от БТА и Асоциацията на българските медии по света. Тази награда е безспорно доказателство, че сп. „Българи“ днес е едно от най-четените и търсени списания благодарение на разнообразието от теми, качествения, поднесен интересно и обективно материал.

Д-р Красимира Мархалева



Снимки: архив на сдружение „Възраждане“

Честито двадесетилетие, списание „Българи“

Винаги ще остана в него с чувството, че съм поставила, заедно с другите, началото на нещо значимо в живота на българската общност в Чехия. Не мога да не се гордея, че съм сред първите автори, редактори и коректори на списание „Българи“.



Лора Владимирова е редактор на списание „Българи“ в периода 2002-2008 г.

За първите стъпки на сдружение „Възраждане“ и на списание „Българи“, за трудностите и за сполуките в неговото списване разказва една от първите му редакторки Лора Владимирова в един индиректен разговор с Мария Захариева.

Лора, какво е за теб списание „Българи“?

Едно от най-значимите и незабравими неща, които са ми се случили в Прага.

Всъщност, ти как попадна в Прага?

Моят син завърши „Международни икономически отношения“ тук, ожене се за чехкиня, родиха му се две прекрасни момиченца близначки и в началото на този век аз дойдох тук, за да бъда една висококвалифицирана гувернантка, ако мога така да се изразя. Защото задачата ми бе да ги уча на български език, да ги водя в неделното училище, още една от инициативите на дружество „Възраждане“, която също беше, както и списанието, сред значимите неща по време на моя престой тук.

Казват, че всяко начало е трудно. Спомняш ли си как се роди идеята за списанието и кога стана това?

Спонтанно. В същия ден, когато се роди и дружество „Възраждане“. Тога-

ва решихме да създадем и неделното училище, което почти веднага започна да работи.

Със списанието нещата бяха малко по-бавни. Не защото аз, като един от първите му редактори, няхах нужния професионален опит, а защото в едно списание не са само материалите, които трябваше да напишем. То трябваше да има своя концепция, да бъде издание, в което всеки да намери нещо интересно за себе си. Трябваше да дава информация и за случващото се в България, защото страната някак не съществуваше за

чешката преса. А и по това време интернетът все още не беше разпространен, така че новините идваха само от българските вестници, а ние почти няхахме достъп до тях. Да не говорим, че трябваше да намерим къде да отпечатваме списанието, което никак не беше лесно. Затова и първият му брой приличаше повече на заводска многотиражка от времето на соца или по-точно на ученическа тетрадка. Спомням си, че материалите бяха написани на пишеща машина. Да, беше ни много трудно, но усилията ни си заслужаваха цената, защото вече двадесет години списанието съществува и сега то няма нищо общо с първите ни плахи опити. Сега то е едно престижно издание с цветен печат, с много авторски материали и с много интересни и значими публикации.

Би ли разказала по-подробно за тези първи години на списанието?

Една от първите ни задачи бе да популяризираме дейността на сдружението „Възраждане“. Така че повечето ни публикации бяха отражение на ставащото в него. Спомням си, че едни от първите бяха за тържествата за Баба Марта и за Коледа, които станаха традиционни. Спомням си, че няхахме подходяща народна носия и че ти, Мария, ми намери един костюм от гардеробната на операта, който



Нашата незабравима Баба Марта, ДНМ, 2008 г.

по-скоро бе на европейска дама от Ренесанса, бих казала. Е, Баба Марта бях аз, тъй като никоя друга не се съгласи да влезе в тази роля. Спомням си и гостуванията на Ибряма, на Стунджи (Стоян Янкулов) и Елица, на Валя Балканска, на Теодосий Спасов, на „Щурците“, срещите ни със Стефан Вълдобрев. Всички те бяха организирани от „Възраждане“. Да не говорим за традиционните ни коледни концерти в Суковата зала на Рудолфинума и в зала „Мартину“ на Музикалната академия, за концертите „Млади български таланти“ с участието на нашите надарени български деца. Спомням си и как пишехме материалите за списанието по домовете си, защото нямахме редакция, как ходехме из покрайнините на Прага, за да ги занесем в печатницата. Но по-важното бе, че не се отказвахме и че на всеки два месеца списанието излизаше и ставаше все по-добро. Ставаше и цветно, защото първите броеве бяха черно-бели. Опитвахме се да запазим някои от рубриките, особено тези, които се отнасяха до събитията в България. Все повече ставаха и авторите ни и от Прага, и от България. Разбира се, отразявахме и дейността на българското училище в Прага. С една дума, старяхме се всичко, което касаеше живота на българите, не само в Прага, но и в останалите чешки градове, да намира място на страниците на списанието. Помня, че имахме публикации за дейността на живеещите в Острова и в Бърно, както и интересни материали за ежегодните тържества в Микулчице, където е предполагаемият



Лора с децата от Неделното училище в Прага в Дома на националните малцинства, март 2008 г.

гроб на един от славянските ни първоучители – Методий, организирани от дружеството на българите в Бърно. Имахме и публикации за дейността на танцовия състав „Пирин“.

Как от дистанцията на времето виждаш ролята си в редакционния екип на „Българи“? Липсва ли ти то сега?

Естествено, че бих могла да направя много повече за списването му през първите години. Но не мога да не се гордея, че съм сред първите му редактори, автори и дори коректори. С една дума, правех всичко, което беше по силите ми, то да става все по-добро, все по-интересно и все по-търсено от българите в Чехия. Разбира се, че то много ми липсва,

въпреки че, макар и да съм вече в България, аз го получавам редовно и искрено се радвам на все по-добрия му вид – и като оформление, и като значимост на публикациите, и на многото интересни автори. Много съжалявам, че вече не съм в неговия редакционен екип. Но винаги ще остана в него с чувството, че съм поставила, заедно с другите, началото на нещо значимо в живота на българската общност в Чехия. Честито двадесетилетие на списание „Българи“. Продължавай да бъдеш все така интересно и значимо за нашите сънародници в Чехия, каквото и да работят и където и да живеят. А на колегите, които сега го списват – успех!

Мария Захариева



Лора Владимирова е носител на първата награда за журналистика „Хари Яръмов“, 2013 г.

Лора Владимирова е родена във Враца. Средното си образование завършва в родния си град, а висшето – в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ със специалност „Българска филология“. Има следдипломна специализация по журналистика. Работа в окръжния вестник „Червено знаме“ като редактор, а след това и като завеждащ отдел „Култура“. От 1989 до 1991 г. е главен редактор на в. „Кула“, а от 1993 г. работи във в. „ВИДИН“. През 2001 г. е сред създателите на списание „Българи“ в Прага и негов дългогодишен редактор до 2008 г., когато се връща във Видин и става редактор във в. „ВИДИН“.

Снимки: БГА и архив на сдружение „Възраждане“

За списание „Българи“ е важна историческата истина за България



Даниела Горчева в Прага

22 октомври 2014 г., Цариброд

Помня като днес Десетата световна среща на българските медии, която се проведе в София, Босилеград и Цариброд през октомври 2014 г. Срещата със **забравените от България, но незабравили България** българи в Цариброд и Босилеград, насилствено откъснати от Отечеството си и десетилетия наред подложени на етническо прочистване, беше трогателна. Топлото гостоприемство, великолепният български език и родолюбието, разказите за нестихващата битка с един – продължаващ и днес – криворазбран сръбски „патриотизъм“, който потиска българите в Западните покрайнини в естествения им стремеж да съхранят езика и историята си, развълнуваха всички ни.

На финала на тази среща на българските медии бе връчена специално учредената награда на Националния дарителски фонд (НДФ). Тя се дава за принос в популяризиране на българската култура от българоезична медия в чужбина.

Носителят на наградата за 2014 г. съвсем заслужено се оказа списание „Българи“, издавано от сдружение „Възраждане“ в Чехия.

Наградата получи Мария Захариева, главен редактор на списанието. Под аплодисментите в залата снимах една

зарадвана и бледа от преживените вълнения Мария. Свенливата усмивка пробягваше за секунди по развълнуваното ѝ лице, а очите ѝ говореха за човек, свикнал да работи, но не и да получава награди. Изключителният професионализъм, с който издава списание „Българи“, е съчетан с рядко срещани финес и скромност. Като автор и читател на списание „Българи“, сега, когато списанието навърши 20 години, мога да ѝ кажа: „Мария, благодаря ти!“

Списание „Българи“ и историческата истина за България

Културата на един народ се оглежда не само в изкуството и творчеството, но и в познанията му за собствената история и за света. По-лошо от невежеството на неграмотния е само невежеството на промития мозък – на този, който мисли, че знае истината, а е научил само пропагандната, подменената история.

Темите за Съединението на България и за зловередната роля на Русия, за победоносната конница на ген. Колев през Първата световна война, прогонила руските окупатори, темата за спасяването на евреите в България, благодарение на ключовата роля на цар Борис и подкрепата на тогавашните политици, обществе-

ници, интелектуалци и на Българската православна църква, темата за таврийските българи, завърнали се при драматични обстоятелства в България, но депортирани отново от Сталин, темата за т.нар. Народен съд, за комунистическия атентат през 1925 г. намираха винаги топъл прием на страниците на сп. „Българи“, което неотменно защитава историческата истина и правото да я знаем. Защото след съветската окупация на България в края на 1944 г. близо половин век историческата истина бе подменена със съветска пропаганда. Цели поколения българи израснаха, лишени от познания за миналото на България.

След 1944 г. и особено след унищожаването на опозицията през 1947 г. с обесването на нейния лидер Никола Петков, България бе откъсната от Европа и от демократичния свят, лишена от суверенитета и свободата. Веднага след съветската окупация в България започват чистки по съветски образец с цел да бъде унищожен българският интелектуален, духовен, стопански и политически елит. Близо 30 хиляди загиват или са тежко ранени на фронта в последната фаза на ВСВ, а още толкова – близо 30 хиляди, са и избитите по особено жесток начин българи, закопани в незнайни ями и дерета.

Политическите преследвания и убийства продължават и с показни сталински процеси, гротесково наречени „народен съд“, с отварянето на десетки концлагери, с препълването на затворите с хора, чиято единствена вина е, че не искат да се откажат от свободата и демокрацията.

„Българи“ е едно от малкото издания на български език, за които е важна историческата истина

Когато през 2003 г. започнах да издавам сп. „Диалог“ в Нидерландия, идеята ми беше то да представлява мост между културите в Европа, между България и Нидерландия, но и

мост между миналото и настоящето. Мнозина от моите най-първи читатели се учудваха, че между многото теми неизменно присъстваше темата за Русия.

Списание „Българи“ е едно от малкото издания на български език, за които е важна историческата истина, а не махленщината на деня.

В „Българи“ истината за ролята на Русия не бе спестена. На страниците на списанието се появи не само моето изследване за лясковските градинари, но и това за съдбата на кримските българи. Така се случи, че бе публикувано след аншлуса на Крим от Русия по заповед на Путин.

Ето заключението на статията, излязла на страниците на сп. „Българи“, брой 1, 2014 година:

„Поради своята малобройност и разпокъсаност, множеството смесени бракове и липса на български училища, кримските българи не устояват на асимилационните процеси. (...) С аншлуса на Крим към Русия през март 2014 г. руският президент (и формален главнокомандващ) Путин не само извърши престъпление срещу мира – започване на военни действия срещу суверенна държава без обявяване на война (за същото военно престъпление след края на Втората световна война седем висши японски политици и военни бяха осъдени на смърт и обесени в Токио), но и неизбежно тласка Русия към епохата на Сталин с всички произтичащи от това репресии. Ако, разбира се, не бъде спряно преди това от света, а не „умиротворяван“, както бе „умиротворяван“ Хитлер.“

За жалост, светът не бе подготвен да чуе това, за което ние, изследователите на комунизма, от двайсетина години предупреждаваме.

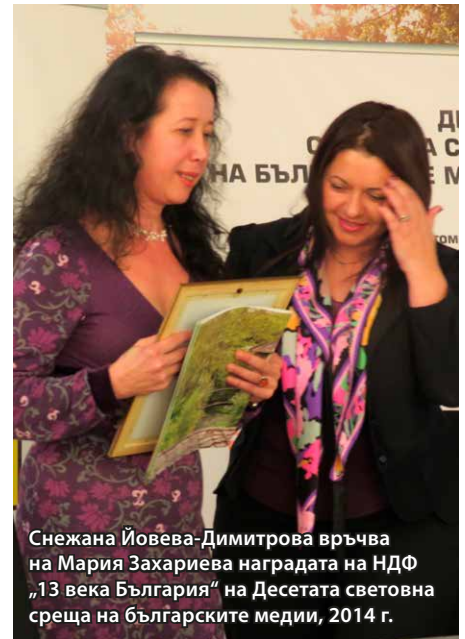
Прага, ноември 2014 – духът на свободата

През ноември 2014 г. България и Чехия отпразнуваха 25 години от толкова трудно отвоюваната свобода. По този повод сдружението на българската общност в Чехия „Възраждане“ проведе ежегодните Дни на българската култура: бе прожектиран българският игрален филм „Емигранти“ на режисьора Людмил Тодоров, бе открита фотоизложба на Ваня Дрян-

кова, бе представен моноспектакълът „Няма страшно“ на сценариста и режисьора Анна Петрова, а сп. „Българи“ излезе със специално литературно приложение – „Съвременни български разкази“.

На 21 ноември в Дома на националните малцинства в Прага бях поканена да говоря на тема „Комунизмът vs несломимият човешки дух“ по повод 25-годишнината от възстановената свобода в България и Източна Европа. В дните, прекарани в Прага, успях да посетя всички места, свързани с Вацлав Хавел, с Пражката пролет и Нежната революция, но и с българската история. Освен на Мария, трябва да благодаря и на моя великолепен гид инж. Петър Попов.

Направих снимки на Паметника на жертвите на комунизма в Прага – според мен и досега това е най-добрият монумент, който показва разграждането на човека при тоталитарния комунизъм, унищожаването на човешкото достойнство, на човешината и на обикновения човешки морал, изгубването на здравия разум, на човешкото съпричастие и солидарност. Точно такава бе и моята тема в Прага – защото комунистическите концлагери в България и в целия Източен блок бяха създадени по съветски образец с една цел – да унищожат уникалния човек, да унищожат свободния човек. С потресаваща жестокост и унижения в тези концлагери за робски труд трябваше да бъде съкрушен довчерашият свободен човек и той трябваше да се откаже не само от политическата си борба и от почтено създаденото си – с образование и труд – място в обществото, но и от възгледите си, от религията си, от патриотизма си, от морала си, дори от радостта от труда. За да бъде



Снежана Йовева-Димитрова връчва на Мария Захариева наградата на НДФ „13 века България“ на Десетата световна среща на българските медии, 2014 г.

създаден новият социалистически човек – този, който не трябва да има никаква друга идентичност – нито етническа, нито политическа, нито религиозна, нито класова. Освен една – тази на тоталитарния човек. Но дори безмилостната тоталитарна машина не успява да смаже всички и за тези светли български примери бях дошла да разкажа на българите в Прага. Благодаря на сдружение „Възраждане“ за тази възможност.

От все сърце честитя на списание „Българи“ 20-годишнината и му благодаря за интересните часове, прекарани с него като читател и с напрегатното догонване на многократно пресрочения дедлайн – като автор. Благодаря и на Мария – за нейната сърчатост, почтеност, професионализъм, за нейното константно отстояване на европейските ценности.

Даниела Горчева

Даниела Горчева е магистър по българска филология и история на СУ „Св. Климент Охридски“. От 1990 г. живее в Нидерландия. От 2003 г. е издател и главен редактор на списание „Диалог“, което излиза на български език в Нидерландия. През 2011 г. по нейна инициатива в град Лайден е открита стена с изписано на нея стихотворение на талантливата българска поетеса Даниела Стоянова (1961-1984) на български и в превод на английски. Даниела Горчева е сценарист на документалния филм „Гъоч – да прекрачиш границата“. През 2012 г. е носител за България на престижната награда на Европейската комисия за журналистика „Заедно срещу дискриминацията“. През май 2016 г. на Световната медийна среща в Прага издаваното от нея списание „Диалог“ получава наградата на НДФ „13 века България“ за популяризиране на българската култура в чужбина. Сътрудник е на списание „Българи“, Чехия от 2013 г.

Да пребъде този извор на българщината в Чехия!



Наталия Бояджиева

През октомври 2021 г. сдружението на българите в Чехия „Възраждане“ навърши 20 г., а през 2022 г. неделното училище и списание „Българи“, на което имам честта да съм кореспондент от Варна от 2006 г., празнуват своята двайсетгодишнина.

Срещнах се случайно със списанието, издавано от сдружение „Възраждане“ в Прага. То ме привлече силно със своята изисканост и многообразие, открояваше се от самото начало със своя стил и вкус към културата. Малко са изданията като него.

След известно прекъсване, по време на което живях в Азия – три години в Китай и две – във Филипините, аз отново се върнах в любимото списание. Културни новини, репортажи и срещи с хора на изкуството във Варна по време на многобройните ѝ фестивали – за това разказвам от родния град.

Срещам се с артисти, които не спират да изненадват себе си и публиката. За тях това е начин на творческо съществуване. Имам щастието да общувам с прекрасни наши творци – и прочути, и много млади, чиито имена обаче се запомнят с времето. Запознаваме се с различните им гледни точки и чрез „Българи“ те стигат да своята публика в Чехия с надеждата, че ще се видят с нея и на живо, за да представят своето изкуство. Това и често се случва.

В изкуството има магия. Ние, зрителите, ставаме съзаклятници с изпълнителите и ако не се получи дишането в ритъм, няма и магия. Тази красива измама, необходимостта да съпреживеем нещо ново, по-различно – това

е възшебството. Как го постигат актьорите, музикантите, художниците и писателите, как достигат до тайнствата човешки, които ние се опитваме да разберем, да ги разгадаем – ето за това си говорим с тях. Отговорите са различни, но винаги искрени, мъдри и дълбоки. Чехов е казал: „Хората ще полетят в небесата, ще открият шестото чувство. Но какво е това човекът, ще продължават да се питат.“

Понякога се случва артистът да бърза, да няма настроение за интервю или да е уморен. Така беше с Филип Аврамов, Бойка Велкова, Мариус Куркински... Все пак се съгласиха. Но когато потънах в размисъл, водени от въпросите, някои от които сами не са си поставяли, се улякоха, стана им интересно и не им се тръгваше накрая. Разговорът се превърна в изповед. За тях беше важно и това, че ще бъдат четени от сънародниците ни зад граница, при които носталгията е по-силна от любопитството. А когато професионалният късмет ми се усмихне, мога да проследя и развитието на твореца, както стана в двете ми срещи с Мариус – през 2007 и четиринадесет години по-късно. Запитах го в първото си интервю откъде идва огромната енергия, с която владее публиката. „Тази енергия е нещо, което за актьорското изпълнение е задължително. Харесвам агресивната, твърда, сериозна режисура, но много искам тези режисьори да не изпускат един важен момент – че актьорите губят отговорност от това, че са поставени в някаква концепция, в някакви ниши... Малко изчезва този риск, тази болка на самото изпълнение на една роля. Актьорското изпълнение винаги трябва да бъде свръхпреживяване с цялата енергия, на която си способен. При всички случаи публиката трябва да има 5-6 секунди на пълно сливане със свръхенергията ти.“ През 2021 г. отново разговарях с големия актьор и вече режисьор на кинофестивала „Златна роза“. Ето неговите размисли: „Добрият актьор е всеки редови актьор, независимо в кой град, може да не е популярен, който отива на представление, изпълнява задачата на режисьора и тихо и спокойно, кротко се прибира вкъщи. Това е една моя мечта, даже съм си мислил за подобен сценарий, защото имах такъв сън – как един актьор от Варна се прибира в една негова много скромна бяла стая и не мисли за нищо друго, освен за работата си. Няма никакви близки. Аз за себе си не мога да кажа такова нещо. За съжаление, в младостта си много време пропилях в забавления и компании, с артисти след репетиции...“ Думите му звучат като напев и отекуват дълго в сърцето.

Имах възможност да се срещна втори път и с друг мой любим актьор – Любен Чаталов – през 2006 и през 2020 г. А първото интервю, което изпратих за „Българи“, беше с най-якия комик на варненския театър – Илия Пенев, мой дългогодишен приятел. Всъщност първо се сприятелих с дъщеря му Милена, а по-късно и с него; водихме оживени разговори за театъра, за изкуството в кухнята му на ул. „Кръстю Мирски“, на пет метра от театъра. Това интервю ми спечели по-късно и наградата „Златният тризъбец“ от Дружеството на журналистите в печата във Варна.

Йоана Буковска, Меглена Караламбова, Деян Донков, Ивайло Пенчев, Константин Буров, Димитър Радев, Васил Банов, Бойка Велкова, историкът проф. Милко Палангурски и много още други достойни българи. Толкова достолепни, толкова убедителни. Впечатлена съм от категоричното им лично присъствие. Имам късмета да попадам винаги на забележителни творци за моите интервюта – честни, умни, мислещи, които се занимават със същността на изкуството. А тя е навътре в човека, в дълбокото, там някъде в невидимото. Щастлива съм, че мога да помогна да достигнат до вас тези далечни срещи с близки на сърцата ни хора. Чувството е особено – гордост и тиха радост при предста-

Наталия Бояджиева е родена във Варна. Завършила е българска и руска филология в Шуменския университет „Константин Преславски“. Работила е като преподавател по български език и литература в родния си град. От 1990 г. е и журналист на свободна практика и член на СБЖ – ДЖСП „Д-р Иван Богоров“. През 2007 г. получава награда за интервю в конкурса за журналистическо майсторство „Златният тризъбец“, организиран от Дружеството на журналистите по печата – Варна. От 2019 г. е член и на АБУЖЕТ – Асоциация на българските журналисти и писатели пътешественици. От септември 2019 членува и във FIJET - World Federation of Travel Journalists and Writers (Световна федерация на журналистите и писателите пътешественици). От 2009 до 2013 г. е кореспондент на сайта „Емигрант БГ“, на радио „Отзвук“ и на в. „Новият Пулс“. От 2010 г. е кореспондент на интернет радио „Татковина“ от Азия, автор и водещ

вянето на родните таланти в чужбина. Но всъщност нали България е там, където има макар и един българин. Не съм ходила наскоро в Прага, не съм разговаряла с вас, приятели, които живеете там, и не знам дали очаквате с нетърпение поредния брой. Но моите събеседници в интервюта от България, както и приятелите и колегите ми винаги с радост разгръщат „Българи“, където ги очаква истинско и много вдъхновяващо пиршество на духа. Със стил и страст списанието върви в третото си десетилетие. Да пребъде този извор на българщината! Да го има! Честита двайсетгодишнина, списание „Българи“!

Наталия Бояджиева

на рубриката „На пътешествие с Натали“. От 2006 г. е кореспондент и на списание „Българи“, което излиза в Прага. В последните осем години участва с документални разкази за Китай и Филипините в годишните антологии на ССП (Съюза на свободните писатели) – дружество Варна. От 2021 г. е председател на това дружество.

Автор е на книгата с разкази за Китай „Светлина от Изтока“, излязла от печат през 2016 г. от издателство „Българи“. Втората ѝ книга с разкази „Лицата на Филипините“ е издадена от издателство „Ерове“ през 2018 г. Второ издание на „Светлина от Изтока“ излезе от печат през октомври 2019 г. – изд. „Екрие“. Предстои и второ издание на „Лицата на Филипините“. Писателският ѝ блог е на адрес: www.nataliaboiadzchieva.wordpress.com Превежда от руски, английски, полски и италиански.

Репортажи от Острава



Минка Атанасова

Първата ми среща със списание „Българи“ бе преди 13 години – на най-светлия християнски празник – Възкресение Христово. И все си мисля, че в живота нищо не е случайно, както не беше и срещата ми с българската общност в Острава. Тогава се запознах с един прекрасен човек – председателя на Българския културно-просветен клуб – Сирма Зидаро. Сякаш на шега, тя ми каза да напиша един

репортаж за празника в Острава. И този мой репортаж се оказа връзката ми със списание „Българи“ и с неговия главен редактор Мария Захаријева. Сякаш вчера се случи, а беше 2009 година. Останах изключително впечатлена, че само в няколко страници списанието успява да се докосне до душата на българското, а оттам и до българската диаспора в Чехия. Невероятният усет за нашата култура и традиции прозира с много фин почерк във всеки ред, а това неминуемо допринася за тясната връзка с българските корени.

Няма събитие или културна инициатива, погълнала българската аудиторията в Чехия, която да не присъства на страниците му. Няма да забравя колко впечатлени останаха българите в Острава, когато „Фолклорна магия“ на Куклен театър – Стара Загора гостува при нас. Всеки искаше да прочете статията и да разгледа снимките, и да си запази списанието. Толкова силен беше този момент. „Сложило ухо до голямото народно сърце“, списание „Българи“ не пропуска да запечата инициативите не само в Прага, но и от другите градове, където живеят българи, и да среща своите читатели с много интересни личности, да представи различната гледна точка, която ясно се долавя в почерка на всеки един от моите колеги.

Минка Атанасова

Мястото и ролята на списание „Българи“ и сдружение „Възраждане“ в живота на българската общност в Чехия



Димана Иванова с издателя Мартин Христов от издателство „Ерго“ на Софийския международен панаир на книгата в София, 2021 г.

Навършват се 20 години от излизането на първия брой на списание „Българи“ – издание, отразяващо живота на българите в Чехия, културни събития, организирани по различни поводи от сдружение „Възраждане“, но и от други български институции в Чехия като Българския културен институт в Прага, БСУ „Д-р Петър Берон“ и др. Изданието има различни рубрики, които с течение на времето са се обогатявали, като „Българите в Чехия“, „Българската общност“, „Интервю“, „Интересно“, „Актуално“, „Култура и традиции“, „Годишници“, „In memoriam“, „Българо-чешки връзки“ и др.

В списанието се печатат и текстове от съвременната българска литература, следят се и се отразяват важни събития от политическия живот на България. Важни и полезни са и изследванията за българо-чешките межкултурни взаимоотношения от рубриката „Българо-чешки връзки“, както и разговорите, направени през годините с известни чешки личности българи, които по някакъв начин са работили и работят за утвърждаването на българската култура в Чехия като д-р Дануше Хронкова, Лудмила Кроужилова, д-р Марцел Черни, д-р Ивана Сръбкова, Ондржей Заяц, Давид

Бернщайн и др.

В изданието също така се публикуват разговори с български преводачи, писатели и личности на културата, които са или бохемисти, или работят за развиването на българо-чешките взаимоотношения, като доц. Анжели-на Пенчева, проф. Владимир Пенчев, проф. Жоржета Чолакова, доц. Добромир Григоров, режисьорката

Светлана Лазарова, поетесата Лидия Гълъбова и много др. Те са представени в рубриката „Интервю“ или „Българо-чешки връзки“, а някои от интелектуалците, свързани с процеса на промотиране на българската култура в Чехия, работят или са работили и като постоянни сътрудници или членове на редакционния екип на списанието през годините – като преводача бохемист Васил Самоковлиев, историчката д-р Красимира Мархолова, журналиста преводач Красимир Проданов и преводачката Деница Проданова, филолозите д-р Десислава Вилимовска, Снежана Таскова, Сирма Зидаро-Коунова и др. Списание „Българи“ е издание на сдружение „Възраждане“, което основава първото и най-многобройно българско неделно училище на територията на Чешката република. Днес в БНУ „Възраждане“ се обучават над 80 деца. В списанието се обръща изключително внимание и на образованието на българските деца в Чехия. Публикуват се статии за различни събития, които са организирани от българското неделно училище към сдружението или от българското държавно училище в Прага „Петър Берон“, което е също с много дълбоки

Димана Иванова е родена във Варна. Магистър филолог на СУ „Св. Климент Охридски“ с две специалности – славянска филология с профил чешки език и литература и френска филология. Доктор е по сравнително литературознание на Карловия университет в Прага.

Два пъти е носител на наградата за млади чешки преводачи от конкурса „По стъпките на Григор Ленков“, организиран от Чешкия център в София, както и на награда на Съюза на българските преводачи за най-добър превод от български на чужд език за 2017 г. Автор е на четири стихосбирки: „Покана за баща“ (изд. „Ерго“, 2012), „Азбука на желанията“ (изд. „Скалино“, 2016), „Розово слънце“ (изд. „Ерго“, 2021), и „Som ako morska voda“ (изд. Ars poetica, Bratislava, 2018). Нейни стихове са преведени и публикувани на тринадесет езика. В периода 2009-2013 г. е в редакционния екип на списание „Българи“. От 2012 до 2017 г. работи като учител по френски език в Словакия, а от 2017 до 2020 г. – като учител по български език и литература към Българското училище „Боян Мага“ в Лондон. В момента работи като координатор на проекти в Чешкия център, София.

Член на съюзите на чешките и на българските журналисти и Съюза на българските преводачи. Носител на няколко международни поетични награди: от чешко-словашкия фестивал „По страните на Моравия 2018“, „Мелнишки Пегас“ (2018) от Чехия, „Името на розата“ (2018) от Полша, „Амавика“ (2019) от Южна Франция и поощрителна награда за хайку от Съюза на хърватските писатели (2019).

корени и традиции. Списанието има и специални броеве, в които се публикуват приложения, което не е много характерно за останалите български издания в Чехия. Такова е например приложението към брой 5 от 2009 година. В него излизат творби – поезия и проза на съвременни български автори като Ивайло Диманов, Алек Попов, Георги Господинов, Васил Георгиев, Емилиан Николов, Милена Фучеджиева, Емилия Дворянова, Стоил Рошкев, Мария Добровска, Божана Апостолова, Димитър Кенаров, Пламен Антов, Йордан Ефтимов, Анжела Димчева, Ивайло Иванов, Лидия Гълъбова, Димана Иванова, Златна Костова. В рубриката „Годишници“ се отбелязват бележити имена на българската култура, история, литература, чиито годишници честваме и по този начин

се напомня на българските ни сънародници в Чехия за тях. Съхранява се народната памет и се поддържа огънят на българското. Показателно е и името на сдружението, което списва „Българи“ – сдружение „Възраждане“. Всички знаем, че периодът на Българското възраждане е символ на всички светли начала в нашата култура – първото читалище, първото училище, първият учебник. Възраждането е период на съхраняване, но и развиване на българската литература, култура, образование. Но всичко това е изражение и на работата на сдружението и списанието през годините, а с такива постижения не могат да се похвалят всички български сдружения в Чехия, които имат като цяло спорадична дейност. Като човек, също работил няколко години в редакционния екип на

списанието, мога да твърдя, че то се списва по много интелигентен начин и заема важно място в живота на много българи, но и на чехи. Българите винаги са чакали с нетърпение всеки следващ брой на списанието и са разлиствали и чели с интерес съдържанието му, защото по този начин са се информирали за важни събития, провели се на политическата сцена в България, но и за чешко-българските културни взаимоотношения, българската култура и традиции, природа и др. Много от българите са търсили и намерили през годините и частица от душата си в изданието. Именно затова то е и ще бъде незаменимо за българската общност в Чехия. Честит юбилей, списание „Българи“! На многая лета!

Д-р Димана Иванова

Културата няма граници

Най-сърдечно ви поздравявам по случай двадесетгодишнината и ви пожелавам преди всичко да сте здрави, с ентузиазъм и лекота да постигате все повече успехи! Спомням си с много топлина и положителни емоции за сдружение „Възраждане“ за неделното училище и прекрасното списание „Българи“.

През ноември 2013 г. гражданско сдружение „Възраждане“ Прага беше домакин на петото издание на фестивала на българите по света „Аз съм българче“, което асоциация Т.А.Н.Г.Р.А. от Испания организира от 2011 г. Фестивалът се проведе в Дома на националните малцинства в Прага (ДНМ).

На Фестивала имаше представители и участници от българското училище в Будапеща, от Палма де Майорка и Мадрид, Испания, от Франкфурт на Майн, Германия, от Амстердам, Нидерландия и много деца от Прага. Ученици от българското училище Д-р Петър Берон в чешката столица с художествен ръководител Мария Захариева ни



Участници в Петия фестивал на българите по света „Аз съм българче“ в Прага, ноември 2013 г.

зарадваха с изпълненията си на български възрожденски и народни песни и още повече засилиха патриотичното ни чувство, което през цялото време присъстваше на форума. Открихме и изложба с творбите, наградени в конкурса за детска рисунка. Богатата на културни мероприятия програма на Фестивала беше подробно отразена в списание „Българи“, което четем с интерес и в Испания. Четири години по-късно бях поканена в Прага от сдружение „Възраждане“ като хореограф. Проведохме интензивни курсове по български народни танци както за българската общност в Прага, така и за възпитаниците на българското неделно училище „Възраждане“. И тук преливаше от прекрасни емоции, българщина и позитивизъм. Сърдечно благодаря за съвместната дейност, която е подробно отразена в списание „Българи“, и за прекрасните моменти с всички вас. С пожелание да продължавате да горите с обичта и любовта към България и да сте все така мотивирани да съхранявате българското самосъзнание и културата ни извън границата на Родината ни.



Деана Иванова

Деана Иванова, председател на Асоциация Т.А.Н.Г.Р.А.

За Златна Прага носталгично



Стефан Кисъов и Асен Милчев на представянето на книгата на Стефан Кисъов „Нощта на удавниците“ в ДНМ, ноември 2013 г.

През пролетта на 2011 г., след три години работа във външно министерство жена ми, която освен дипломат е и бохемист по образование (а по една случайност баща ѝ, поетът Григор Ленков, беше един от най-добрите преводачи на чешка поезия), се яви на конкурс за „ротация“, както наричаха в службата ѝ определянето на това кой от дипломатите къде да отиде на мандат, след което беше назначена на работа като аташе в политическата служба на българското посолство в Чехия. Няколко месеца по-късно (горещ юлски, слънчев ден) нашето тричленно семейство се качи в самолета за Прага и два часа по-късно кацнахме там. Още на следващата сутрин в седем, облечена официално, жена ми почти строго ми каза „довиждане“ и – както щеше да прави неизменно през следващите три години – се отправи към сградата на българското посолство, към своите срещи с посланиците от ЕС и още 155 държави, с благородника министър Карел Шварценберг, с остроумния президент Вацлав Клаус; а аз, тъй като съчетавах родителските си задължения със съчиняването на исторически роман за Константин Философ, започнах в свободното си време да обикалям Златна Прага, омагьосан от красотата, старинния ѝ чар и подземни кръчми, дворци, катедрали, музеи, разглеждах я, опитвах да открия уютно за мен кафене, което да превърна в тайно кътче, където да се отдам на спокойствие на фантазиите

си за Константин Философ. Навсякъде, където ходех – в кафенетата, в метрото, на приемите в „Храдчани“ или в луксозните хотели на Прага, в магазините, на улицата, в десетките малки градчета, из които пътувахме през уикендите с жена ми и дъщеря ни, аз търсех прилики и разлики между Чехия и България, между нас и тях. Внимателно наблюдавах лицата, очите, усмивките, всяка стъпка, дума, израженията на хората тук, какво ядат, пият, как се веселят или ядосват, обичат или шегуват. Защо, толкова ли беше важно за мен доколко си приличаме и различаваме? Не знам. Но така или иначе бях провокиран и го правех, като може би така несъзнателно се опитвах да се убедя, че ние, българите, сме донякъде като чехите, приличаме на тях, че не сме толкова различни, за да мога да си внуша, че и аз не съм толкова различен, че не съм чужденец и тяхната страна не ми е съвсем чужда. В същото време, тъй като вниманието ми към света се беше изострило, когато ставах свидетел на улични случки, картини – скандали, катастрофи, които в София не биха ме впечатлили кой знае колко, тук, в Прага, те ме учудваха, дори удивляваха и аз ги запомнях, записвах и дълго след това не ги забравях, и те заживяваха във въображението ми, до безкрай умувах над тях и опитвах да ги анализирам и разгадавам. По онова време в Чехия живееха

може би трийсет хиляди български откъде ли не, някои от тях – от десетилетия, имаха семейства тук, работеха, децата им учеха тук, живееха в прекрасни домове, бяха напълно интегрирани в чешкото общество. Други пък бяха дошли едва преди няколко месеца, не познаваха никого, не говореха езика, живееха изолирано. Разбира се, в ония години ситуацията с българите и в други страни в Европа и по света беше подобна, но онова, по което тук тя се различаваше, беше съществуването в Чехия – в градове като Прага, Бърно, Острава и т.н. – на български дружества, които водеха изключително интензивен живот, срещаха се с български писатели, музиканти, певци, издатели, художници, политици.

По време на емигрантските ми години в Швейцария и в Париж бях свикнал така да организирам ежедневието си, че да не разчитам на подкрепа от страна на родната общност, да живея и работя с мисълта, че съм сам сред чужденци. Бях израснал и с представи от рода на тази, че българите в чужбина не се обичат, не си помагат. Затова бях приятно учуден да видя, че тук в Чехия съвсем не е така.

И тук, разбира се, отношенията между сънародниците ни не бяха идеални, съществуващите организации бяха в известен смисъл конкурентни, всяка опитваше да привлече повече членове, симпатизанти на своя страна, като причина за това бяха политически или лични симпатии, които разделяха хората. Но като цяло, българите в Чехия живееха обединено, задружно, във всеки случай повече, отколкото тези в България, сякаш раздялата с родината ги беше направила по-мъдри и по-големи патриоти.

Ние тук просто не можехме едни без други; срещахме се почти всяка седмица в Дома на националните малцинства, където в една малка канцелария се помещаваха офисът на сдружение „Възраждане“, чийто ръководител беше енергичната Мария Захаријева, с която бързо се сприятелихме. Там, в просторната конферентна зала и в кафенето на приземния етаж се запознахме и общувахме с много други наши сънародници, по-

срещяхме заедно със семействата и децата си нашите празници – Коледа, Баба Марта, Трети март, Великден, 24 май, Деня на независимостта и т.н. Най-малкият член на семейството ни започна да посещава българското неделно училище, организирано също от сдружение „Възраждане“, там си намери безброй другарчета, с които започна редовно да се среща, както и ние с техните родители, като продължавахме след това срещите в апартаментите си и в градинките, на многобройните детски площадки. Ставах свидетел на многолюдни тържества, мероприятия от всевъзможен характер – фолклорни, семейни, политически; на празниците всички носехме пълни торби с продукти – български луканки, домашно приготвени баницы, тиквеници, зелени сарми, шопска салата, пълнени с ориз чушки, кебапчета, напитки, кексове, курабии; сядяхме един до друг край наредените в кафенето на приземния етаж, отрупани с храна и напитки дървени маси, възрастните си говореха за България, край нас, в залата, на сцената търчаха, танцуваха децата, завираха се под столовете, пееха, рецитираха стихчета. Често се отправяхме с автобуси под наем на едномеденни съботни и неделни екскурзии, организирани от сдружение „Възраждане“, до свещени за българската история места на чешка земя като Микулчице и Велехрад, до стари замъци като тези в Телч, Леднице, Валтице, Кромержиш и т.н. Спирахме да обядваме в уютни крайпътни ханчета и старинни механи с прочутите чешки кнедли и гулаш. Организирахме се туристически излети, пикници из романтични природни кътчета, с каквито Чехия е тъй богато надарена. Аз започнах да сътруднича с разкази и репортажи на списание „Българи“, а скоро по повод издаването на романа ми „Тайната на рицаря Капулети“ Мария Захариева ме представи на местните българи в Дома на националните малцинства, а обаятелният бохемист, литературовед и талантлив преводач Васил Самоковлиев направи най-невероятното представяне на моите романи „Екзекуторът“ и „Не бъдете сомнамбула“. Също там сдружение „Възраждане“ организира и представянето на книгата ми „Нощта



Васил Самоковлиев представя творчеството на Стефан Кисъв в ДНМ, 23 май 2012 г.

на удавника“.

Бяха интересни, незабравими следобеди, сутрини, вечери на радост и безгрижие, никой дори не подозираше какви сурови изпитания ни очакват в бъдеще... Аз обаче още тогава си мислех, че всичко, което ми се случва там тогава, съприкосновението със съдбите на десетките местни българи, участието ми в техния живот, превръщаше престоя ми в Чехия в уникално, незабравимо преживяване, оценявах това, че се бях озовал в такъв приказен свят на доброта, изисканост, приятелство, родолюбие и неведнъж си казвах, че някой ден трябва непременно да опиша тия истории в роман, разказ или по друг начин, както и всичко, което виждам и ми се случва там – винаги милата, отзивчива Мария Захариева, чудесната наша приятелка и преводач Ивана Сръбкова, нашите изискани срещи с нея, интелектуалния великан, приятел на България професор Ян Рихлик, сърцатия преводач и забавен шагджия Васил Самоковлиев, истинската майка на българското посолство пани Маргарита Цибулкова, която неизменно помагаше на всеки със съвет

или усмивка, деликатната, нежна преводачка на романа ми „Екзекуторът“ на чешки език Надя Полакова, вдъхновителя на всяка смела инициатива Петър Попов, виртуозната Силвия Георгиева, срещата ми с Давид Черни, с двамата забележителни чешки президенти, които се изредиха на държавния връх по време на нашето пребиваване там – хапливия Вацлав Клаус и звучащия винаги двусмислено Милош Земан, който се обръщаше шеговито към жена ми с думите „госпожо посланик“ пред дипломатическия корпус; карането на водни колела по река Вълтава, лицата, очите на безброй други наши скъпи приятели чехи, сънародници, които е невъзможно тук, сега да изброя... Че ще е жалко, когато си отида оттук, да забравя всички тях, все едно не сме се виждали, общували, като че нищо не се е случвало; защото прекрасен град с подобни личности, приятели, пълноценен живот като този, който живеехме тогава там, не бива, няма как да бъде забравен, поне от мен, сега и завинаги, и непременно някой ден трябва да напиша за него...

Стефан Кисъв

Стефан Кисъв е български писател, роден в Стара Загора. Той е първият носител на наградата „Български роман на годината“ на фондация „Вик“ (2004) с романа си „Екзекуторът“. Роден е в Стара Загора, където завършва гимназия с преподаване на френски език „Ромен Ролан“. Учил е в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и в Сорбоната. През 1990-1991 г. живее в Швейцария. От 1995 г. работи в продължение на шест години в „Литературен вестник“. През 1996 г. дебютира с романа си „Джубок“. Автор е на романите „Никъде нищо“, „Не бъдете сомнамбула“, „Екзекуторът“, „Твоето име е жена“, „Воайорът и квартирантката“, „Тайната на рицаря Капулети“, на сборника с разкази „Нощта на удавниците“ и др. Между 2010 и 2014 г. живее в Прага и сътрудничи на списание „Българи“.

Списанието като документ



Красимир Проданов

Времето и технологиите си играят с труда ни, но в крайна сметка е любопитно човек да се обърне назад... И в това може да му помогне именно едно списание!

Медиите претърпяха голяма промяна напоследък

Всъщност всичко започна още през 90-те – в един пресцентър тогава и аз изпратих първия си имейл. В него се обясняваше каква е криминалната обстановка в страната. После пък прочетох в някакъв анализ, че по всяка вероятност хартиените медии ще претърпят онова, с което се е сблъскал театърът, щом е настанала епохата на киното. Оказа се, че авторите на оная прогноза са прави донякъде... но не съвсем. Наскоро например възрастен човек, който едва креташе с бастуна, ме помоли на оживен бургаски булевард за помощ. Търсеше... вестник. Разбира се, намерихме, при това недалеч оттам, но родната сергия с периодика наистина обедня невероятно през последните години и това е резултат както от развитието на технологиите, така и заради икономическия модел, наложен донякъде силово, донякъде поради финансовата парадигма. Темата е сложна и объркваща, но по-важно е друго – в наши дни си набавяме информация виртуално. Изключение са книгите, защото потреблението им остава стабилно. Точно тук, близо до тях, е и нишата на списанията, а тя е повече от особена.

Списанието е много по-различен носител на информация

Една максима се е забила в главата ми от времето, когато станах за първи път главен редактор – списанието трябва да е като картина. Именно това е предимството му пред останалите, то е мост между информацията и художественото

начало. То е въплъщение на добър вкус и донякъде дори интелектуално забавление.

Ето тук ми се иска да прокарам нишка и към нашето списание „Българи“. Още името му предполага, че *рисува картина на българщината, която има две проявления – вътрешно, чисто психологическо, и външно, което е историческо и географско*. Заедно с това, списанието е огледало и на българската общност в Чехия. Ако разтворите случаен брой, ще видите как тези неща се преплитат и заживяват в общ ритъм. Сигурно погледът ви ще попадне на някое заглавие, ще се зачетете в любопитен абзац или пък ще запечатате в ума си снимка. Интересното е друго...

Списание „Българи“ всъщност не остарява...

Да, променя се дизайнът, може би има разлика в хартията, а старите броеве добиват матова наситеност заради миналото време. Но сърцевината, енергията му, ако щете, остава млада, непроменяща се.

Сякаш по магичен начин в списание „Българи“ се оглеждат много епохи. То примесва по страниците си култура и политика, социология и психология, дава ни основание да почитаме корените си и да сме част от културата на новия свят. Може да влезе в ролята на любима книга, която препрочитаме, но в същото време е и албум, който разтваряме с удоволствие. Само прелистването на страниците му успокоява! А и колко неща научаваме само...

Приемете това като една емоционална дефиниция за уменията да се прави списание. Когато дадена медия запазва актуалност, като в същото време е огледало на случилото се, това е доказателство, че тя е жива и функционална. Преспойно можем да го кажем за списание „Българи“ – и също толкова уверено можем да заключим, че именно такъв е профилът на медиите, които ще оцелеят в постелектронната епоха. Призванието им е да будят и да пазят. И са физически, от хартия, защото това също е доказателство за устойчивост, за непреходност. Накратко – станали са документ на своето време. Като списанието, което държите в ръце и сега. Нека ни е честито!

Красимир Проданов

Красимир Проданов е журналист, редактор и преводач от чешки език. Роден е в гр. Бургас. Завършва журналистика в СУ „Св. Кл. Охридски“. Бил е водещ и редактор на многобройни радиопредавания в български обществени и частни радиостанции, като Българско национално радио, Дарик радио, Радио „Експрес“, Университетско радио „Алма Матер“, Радио „Спорт“. Бил е главен редактор на списанията „AZ“ и „Усури“. Съставител е на сборника „Торба приказки“ (2002), съавтор на учебното помагало за 1. клас „Приятел за ваканцията“ (2016) и автор на книгата „Истории със силата на прегръдка“ (2020). През последните години в негов превод на български излизат едни от най-популярните и награждавани съвременни чешки автори и книги. Част е от редакционната колегия и редовен автор на издаваното на български език в Прага списание „Българи“.

Президентът Румен Радев в Прага: „Обединява ни бъдещето на България“



Президентът Румен Радев и посланик Йордан Първанов

Майската визита на държавния ни глава (от 9 до 11 май 2022 г.) се превърна в първа за Чехия след *ковид*-сушата в международните дипломатически отношения на най-високо ниво. Затова и чешките медии написаха: „Държавните глави се завръщат в Прага след пандемията!“.

Програмата на Румен Радев включваше срещи с президента на Чехия Милош Земан, министър-председателя Петър Фиала, както и с председателите на чешкия Сенат и Камарата на народните представители Милош Вистърчил и Маркета Пекарова-Адамова. Наред с това, президентът се включи и в бизнес форум, но най-важна – по собствените му думи, за него беше срещата с представители на българската общност в Чехия.

Българите са намерили мястото си в Чехия

Събитието се проведе в сградата на нашето посолство на ул. „Краковска“ в Прага. Сред официалните лица беше и министърът на външните работи на нашата страна Теодора Генчовска, както и посланикът на България в Чехия Йордан Първанов. Още в уводните си думи президентът Радев подчерта, че именно взаимните емигрантски процеси – от България към Чехия, но и в обратна посока, правят отношенията ни с чехите толкова специфични. Държавният глава не скри задоволството си, че **бълга-**

рите в Чехия са намерили достойно място, като самото чешко общество гледа на тях като на своя надеждна и важна съставна част.

Направи впечатление диалогичността на самото събитие – президентът Радев предостави на присъстващите възможността да изложат своето виждане за актуалната политическа и икономическа ситуация, отговаряше и на въпросите – просто прояви уважение към онова, което вълнува българската общност в Чехия.

България в международен план

Темите бяха пъстри – от реакциите по чешките политически върхове към българската политика спрямо Северна Македония, през разликите в поведението на България и Чехия по отношение на войната в Украйна, та до спора нужен ли е на българите в Чехия свещеник от Българската православна църква и ще увеличи ли това броя на миряните в храма. Президентът Радев подчерта, че **страната ни не се снишава пред случващото се в Украйна**, като изтъкна, че специфичната политика е резултат от някои особености, които са чужди например на Чехия. Една от тях е близостта на руските военни бази в Крим до приморските ни градове. Още по-важно обаче е наличието на голяма българска диаспора – около 500 хил. души, при това в най-горещите точки на конфликта в Украйна. Цитирайки

български медии, президентът увери, че българско оръжие в защита на целостта на Украйна стига дотам, но чрез посреднически фирми и срещу заплащане.

Според него обаче водеща мисъл в конфликта трябва да е тази за постигане на мир чрез преговори, докато реалността в момента е изкарала на преден план друг дискурс – този за победа на всяка цена. Когато говорим за военен конфликт, е опасно да се търси такъв краен резултат, подчерта българският президент.

Българската общност на кръстопът

Въпросът за разделението на общест-



Директорът на „Лидове новини“ Веселин Вачков задава въпрос на президента Радев за българската политика спрямо Украйна и Северна Македония

ството ни също беше сред важните – а и самата среща с президента го демонстрира, когато се повдигна **темата за незаконосъобразното използване на българския имот на ул. „Америцка“ 28 в Прага** от страна на едно определено дружество. В това отношение и държавният глава, и посланикът на България в Чехия бяха единодушни, че решенията на независимия съд не могат да се заобикалят и че е нужно всяка страна да поеме своите отговорности и да се гледа вече напред. Президентът изрази по простичък начин рецептата как да се преодолее всяко разделение – с мисъл за една модерна и просперираща България, която почита правото и защитава възможността хората да се развиват и да живеят добре. И тази обща представа ще е гаранция, че страната ни ще върви напред.

Вярваме, че е така!

Красимир Проданов

В БНУ „Възраждане“ празнуваме заедно



Учениците от четвърти клас рецитират стихове на Баба Марта

През пролетта на 2022 г., след дълга пауза заради пандемията от ковид-19, в БНУ „Възраждане“ отново изживяхме радостта, свързана с едни от най-любимите дни през учебната година – празниците, които посрещаме заедно. В началото на март при нас дойде дългоочаквана гостенка – Баба Марта. Тя пристигна чак от България и ни донесе много радост, усмивки и красиви мартенички. Преди да посрещнем скъпата гостенка обаче, ни чакаше усърдна подготовка.

В навечерието на празника, на 27 февруари, във всички класове на училището имаше мартенски работилнички

Малки и големи, че дори и някои родители, усукваха бели и червени конци, правиха гривнички, пискюли, изработваха с обич и търпение любимите Пижо и Пенда. Гордостта от собственоръчно изработените мартенички беше голяма, а очите на децата, а и на възрастните, които им помагаша, грейха от радост. Освен че си направихме мартенички, си разказахме и различни легенди за появата им, четохме стихотворения за Баба Марта, а децата спонтанно запяваха и песничките, които изучаваха във вокална група „Орфей“ и с които искаха да зарадват добрата старичка при срещата си с нея. В някои от класовете учениците не само си направиха мартенички, с които да закичат себе

си и своите близки, но и ги нарисуваха. Техните картини се превърнаха в импровизирана изложба на училищното тържество.

Училищното тържество съчета в себе си цели три празника

На 6 март 2022 г. посрещнахме Баба Марта и отбелязахме Освобождението на България, както и Международния ден на жената – 8 март, който за децата е преди всичко празникът на мама.

Баба Марта дойде първо при предучилищната група и при учениците от 3. клас. Тъй като бяха нетърпеливи да се срещнат с нея, те я повикаха с песен. И тя се появи, като носеше цяла

торба, пълна с мартенички. Разказа на децата колко дълъг път е изминала от България и колко се е постарала, за да им донесе най-красивите мартеници. Учениците от всички класове пък ѝ се отблагодариха с песни и с много стихотворения, посветени на нея – „Подаръци от Баба Марта“ на Петя Йорданова, „Мартеници“ и „Баба Марта бързала“ на Йордан Стубел, „На Баба Марта“ от Елин Пелин и много други. Първокласниците разказаха на гостите на тържеството какво по-веляват традициите на 1 март и какво символизира мартеницата.

Не пропуснахме да отбележим и националния празник на България – 3 март. Учениците от 4. клас изпяха песента „Де е България“ („Питат ли ме дей зората“) и рецитираха стихотворенията „Аз съм българче“, „Отечество любезно“ и „Татковина“. Те ни разказаха и подробности за Санстефанския мирен договор, подписан на 3 март 1878 г. Петокласниците се представиха със стихотворението „Трети март“ на Ангелина Жекова, както и с баладата на Христо Ботев „Хаджи Димитър“.

Майките, чийто празник също наближаваше, поздравихме с любимата на много поколения детска песничка „Мила моя мамо“, а децата от предучилищната група бяха научили стихотворението „Мама“ от Атанас Душков. И разбира се, накрая всички си тръгнахме с мартенички, подарени ни лично от добрата Баба Марта.



Първокласниците разказват какво символизира мартеницата



Вокално-танцова група „Орфей“ към БНУ „Възраждане“ празнува Цветница

В неделното училище посрещнахме заедно и най-светлия християнски празник – Великден

В деня на Възкресение Христово бяхме заедно в училището, където всеки клас организира своя великденска

работилница. Най-малките деца от предучилищната група боядисаха истински великденски яйца. И те, и учениците от първи до пети клас изработваха различни великденски декорации, които после отнесоха в

домовете си, за да бъде празникът още по-радостен и светъл. По време на великденските работилнички си припомнихме и традициите, свързани със Страстната седмица. Учениците от някои от класовете си направиха и околосветско великденско пътешествие. Петокласниците например имаха за задача всеки да разкаже за великденските традиции в избрана от него държава. Учениците от втори клас също слушаха с интерес за обичаите, съпровождащи Възкресение Христово в различните части на света. И разбира се, като на празник, не липсваха лакомствата и дъхавите козунаци, а децата се надпреварваха да разберат чие яйце ще излезе най-здраво. Най-хубавото обаче беше това, че за първи път от две години можехме да празнуваме заедно. Защото празниците са по-светли и радостни, когато човек е сред свои, макар и в чужбина.

Д-р Десислава Вилимовска

Снимки: архив на сдружение „Възраждане“

Великденска литургия огласи Българския клуб в Острава

Тази година Великден събра много от членовете на Българския клуб в Острава. С литургия за здраве и благоденствие българската общност посрещна най-светлия християнски празник. Това бе първата инициатива след близо двегодишно прекъсване на нашата културна и просветна дейност. По традиция празничното богослужение бе отслужено от отец Николай. Така членовете на клуба, макар и далеч от България, успяха да се докоснат до светлината на Възкресение Христово, до мира, смирието и любовта. „Чудесно е, че отново можем да се срещнем след дългото ковидово отсъствие и сложната през последните месеци политическа обстановка, и да се поздравим с „Христос Воскресе“, каза председателката на клуба Сирма Зидаро-Коунова. На този Велик ден човек се обръща към себе си и към ближния, отваря сърцето си за доброто и мъдростта. В днешното време, в което има дефицит на вяра и идентичност, богослужението на този светъл празник ни изпълни с необходимия вътрешен мир.



Кръшно българско хоро се изви на Великден в Българския клуб в Острава

По стара традиция трапезата в залата на Българския клуб се отрупа с пъстри яйца и около нея се събраха хора от различни поколения. В източноправославните и католическите обреди първите яйца винаги са червени, защото това е цветът, който представя кръвта на Христос. Освен обредните хлябове на богатата трапеза присъстваха и изкусно оплетените козунаци, както и много

други традиционни български ястия, за които се бяха погрижили както ръководството на организацията, така и нейните членове. Празничната атмосфера бе изцяло в духа на източноправославната традиция. Накрая в залата прозвуча народна музика, под чиито ритми членовете на клуба извиха кръшно българско хоро.

Минка Атанасова

Снимка: Минка Атанасова

Пътят на светите братя и техните ученици към вечността



Проф. Димо Чешмеджиев от БАН представя изложбата в БКИ

Почит – и заедно с това безмерно уважение. Изпълват те, когато се изправиш пред десетината панела на една прелюбопитна и задължителна за всеки българин (пък и чех) изложба. „Пътят на светите Кирил и Методий и техните ученици“ **достига до нас сега благодарение на Българския културен институт в Прага.** Именно тази изложба слага началото и на културните празници в института, посветени на нашата писменост, но също на покровителите на Европа св. св. Кирил и Методий, а и на онези след тях, опазили светлинката жива.

Хубавото е, че изложбата отвори врати на 11 май – денят на Светите равноапостоли и просветители. По думите на **специалния гост за откриването – проф. Димо Чешмеджиев от БАН,** това е празник, който се отбелязва вече удивителните 1000 години. Дотогава църковната традиция посвещавала на светците дните на тяхното успение – 14 февруари и 6 април. Смирение и уважение буди и фактът, че празникът е в дневния ред на българите дори в периодите, когато самата ни държава не съществува.

Проф. Чешмеджиев е историк с богата кариера

Специализирал е в Италия и Ватикана, а също така и в Израел. Дисертацията му е на тема „Кирил и Методий

в българската историческа памет през средните векове“. Сега е концентрирал усилията си в Кирило-Методиевския научен център на БАН. Затова и представяйки изложбата, ученият поведе присъстващите българи и чехи на едно необикновено пътуване из историята. Самите панели показват както живота на светите братя, така и резултатите от тяхната работа в различните християнски държави.

А историческите източници посочват необикновения обет, който дава навремето Константин-Кирил. Той посвещава живота си на София, или премъдростта. Нейно възплъщение всъщност е сам Исус Христос, отбеляза гостът.

Воден от такива чисти помисли, Константин-Кирил създава и азбуката, като целта му е славяните да приемат Божията мъдрост и да ѝ служат вярно и почтено. Може да се каже и друго – сам Бог се явява на Константин-Кирил под формата на буквите!

От глаголицата до кирилицата

Проф. Чешмеджиев описа по любопитен начин и самия процес на създаване на глаголицата. По неговите думи, съществуват около 30 теории за това откъде светите братя са черпили вдъхновение. Във фонетично отношение става дума за писменост, отговаряща напълно на нуждите

на славяните. Графичният вариант според професора пък е заимстван първоначално от еврейската азбука – една от трите свещени заедно с латинското и гръцкото писмо. Голямото постижение обаче остава именно фонетиката – докато графика се променя, звуковият вариант безспорно (и безгрешно) служи на славяните до днес.

Ученият от БАН спомена и онези имена, които са спомогнали за утвърждаване на младото славянско писмо. Сред тях е например папа Адриан II, който дава благословията си на новата писменост и поставя славянски богослужбени книги в римската базилика „Санта Мария Маджоре“.

Безценен е и приносът на нашия княз Борис-Михаил

На него се дължи топлият прием на учениците на Светите братя в тогавашна България. Пак неговите усилия създават още от началото почва, върху която делото им да покълне и да даде плодове. Така се стига до раждането на кирилицата, която стъпва върху гръцкото унициално писмо, като се добавят букви от глаголицата – за звуците, които липсват в гръцкия.

Иначе изложбата „Пътят на св. св. Кирил и Методий и техните ученици“ си поставя за цел да покаже как наследството на отделните европейски страни допринася за очертаване на общо културно наследство. Така ще разберем по-добре собствената си културна идентичност, казват създателите ѝ. Делото на светите братя е наречено „цивилизационно“. Повратен момент за разбирането му настъпва през 1980 г. Именно тогава папа Йоан Павел II обявява св. св. Кирил и Методий за съпокровители на Европа. Така те – както и техните последователи, получават заслуженото място на феномен от общоевропейско значение, който учи на толерантност и равноправие. Пример с особена важност и в нашите размирни времена.

Красимир Проданов

Наградата ме прави щастлив, но не ме променя

Разговор с Иван Бърнев, носител на „Аскеер“ в категория „Изгряваща звезда“ за 2002 г. за ролята на Франсоа Баладур във „Вечеря за тъпаци“ по Фр. Вебер, реж. Иржи Менцел, Сатиричен театър „Алеко Константинов“, София

Снимка: Адриана Янкулова



Иван Бърнев

Какъв е споменът ти от този миг – награждаването? Какво си помисли, малко преди да чуеш името си, и какво си помисли, когато чу името си?

Честно казано, тези мигове не се забравят, те са силно вълнуващи, сърцето ти ще изскочи от вълнение, минавали са ми всякакви мисли, защото изгряващата звезда не е ей така просто да те „нарочат“ за тази роля, те наблюдават от преди това общо взето. И това е стечение на обстоятелствата, на много неща, които си правил. Такава мисля, че им е политиката, не съм много сигурен, но съм изключително благодарен. Разбира се, в главата ми през цялото време сигурно е била мисълта да чуя името: „Иван Бърнев, Иван Бърнев,

Иван Бърнев“... И тапата на шампанското гръмна, когато чух наистина да се изрича моето име. Спомням си, че въобще не можах да разбера кога изскочих като тапа на сцената. Тогава бях със счупена и гипсирана ръка, за втори път – първият път бях номиниран, но не взех награда и пак бях със счупена ръка – дясната ми ръка е чупена три пъти.

Това са ми спомените от „Аскеер“-ите, когато спечелих награда за „Вечеря за тъпаци“, постановка на Иржи Менцел, която играхме преди три дни, за 357-ми път, примерно, и са минали 20 години. Това за мен е много, не се знае дали някой ден няма да взема награда за „злязваща звезда“ за тази роля. На подобни дълги представления ръбовете им се заглаждат по пътя, може би актьорите се уморяват и остаряват, не са интересни за себе си и за публиката. Но ето, че с това представление явно удържаме фронта, защото все още има свежи и хубави реакции. И това ме радва.

Но ти не се самозабрави – две години по-късно, под режисурата на Иржи Менцел отново, ти изигра чудесна роля в „Къде беше снощи?“ на Алън Ейкбърн, в Сатиричния театър.

Аз не се влияя от подобни неща – малко като на 24 май: по онова време съвсем спонтанно се събираха, за да почетат нашия празник, който за мен е нашият истински национален праз-

ник. Затова смятам, че „Аскеер“-ите, които се раздават точно на 24 май, са една всеобща радост – да раздадем награди на хора, отличили се в своята област, защото човек трябва да празнува, той е създаден за радост и за хубави емоции. В момента, в който започнем да си казваме, че сме стари, да не си празнуваме рождените дни или празниците, това ще ни убие като хора, създадени да славим този, който ни е сътворил за радост и любов. Така че наградата ме прави щастлив, но не ме променя. Продължавам да работя.

В такъв случай къде поставяш наградата „Аскеер“ сред многото награди, които имаш?

Наградата „Аскеер“ е първата ми и много ценна награда, да не кажа „най-ценната“, че да не предизвикам съдбата и да не получа съвсем никаква награда повече. Най-ценна е с това, че тя ми е първата награда, награда за моя актьорски труд. Тази професия не може да се упражнява, без да имаш самочувствие и увереност в себе си. Получаването на наградата потвърди вярата ми, че съм на прав път. „Вечеря за тъпаци“ не е направена просто ей така, да се съберем, както сега често става, да вземем едни пари и да се забавляваме. Тя е главно с цел забава, но върху нея е работено с много труд и изключително майсторство. Спомням си, че режисьорът беше поръчал да научим



В ролята на Янв „Обслужвал съм английския крал“, реж. Иржи Менцел



Артистът пред плаката на своя духовен учител Иржи Менцел



Във филма „Обслужвал съм английския крал“ по Бохумил Храбал, реж. Иржи Менцел

текста на пиесата наизуст и тогава да се качим на сцената.

Иржи Менцел е мой духовен учител, много важна среща в живота ми, много важна е срещата ми с него в театъра. Аз имах такива моменти, че той ме спираше и ми казваше: „Иване, спри, ти не можеш да говориш, не можеш да дишаш!“ – той дори не говори български език, но веднага хваща, че нещо не е наред. Той извървя с мен пътя, показва ми доста неща – неща, които трябва да овладее, да стъпя на тях, за да можем да изработим цялостно тази роля. И как накрая да не се радваш, когато някой те възнагради за едно такова нещо. А това беше най-продължителната, най-голямата ми роля, като текст. И за мен Иржи Менцел има значителен принос за израстването ми като актьор. Радостен съм и благодарен за неговото присъствие в професионалния ми път.

А партньорството с Христо Гърбов – знаем колко „стърчи“ той на сцената със страхотния си комедиен талант – той правеше така, че аз да летя, да дам най-доброто от себе си.

Какво се случи след получаването на наградата – „заваляха“ ли предложения, започнаха ли да те „ухажват“? Имаше ли покани и разпределения, гледаха ли с „ново око“ на теб?

Тогав бях млад актьор – млад, но натрупал вече опит, имах доста роли зад себе си, бях и награждаван – това също е възможно да е оказало

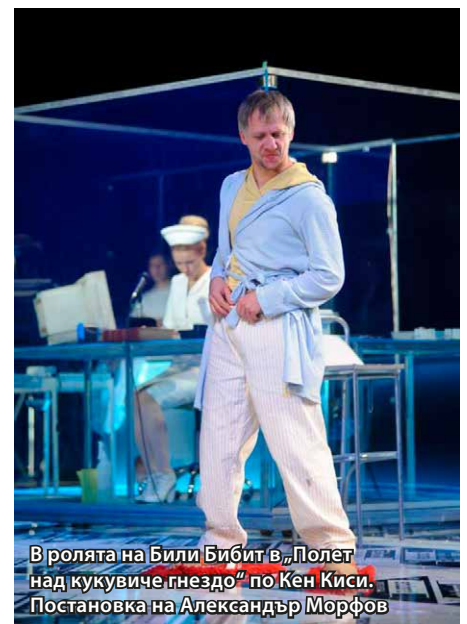
влияние. Мога да кажа, че покани за участия за сцената продължих да получавам и ми се иска да вярвам, че причината да ме канят са моите качества на актьор. Продължавах да работя, приемах доста роли, не можех да смогнам и платих висока цена – операция на гласните струни. Това ми сложи един прът, много сериозен, в колелото на моето „мога всичко“. Тази ситуация ме научи да разпределям енергията си. Беше урок да разбере, че всичко е възможно, но не всичко е за теб. Не съм склонен да си почивам, защото когато се зададат хубави проекти и роли, независимо дали в киното, или в театъра, трябва да си кажа да забавя темпото. Защото следващата вълна ще дойде и аз трябва да съм готов за нея. Затова, когато имам моменти на затишие, ги използвам и правя други неща, които обичам.

Ти си един от щастливците, когато не успяха да сложат в рамка. Не успяха да те позиционират само в комедийни роли. Кой промени амплото ти?

Като казваш, че съм щастливец, аз го твърдя на сто процента. Щастливец не само в това отношение, но и като контакти с хора, които сякаш са ме чакали да ги срещна, да ме наклонят или побутнат в правилната посока. Това има огромно значение. Аз съм щастливец, защото съдбата ме срещна с хора, които са ме насочвали натам, накъдето е трябвало да вървя. В началото с Мастъра, Стефан Данаилов, когато е трябвало да срещна –

много скъп човек, много голям човек, щастлив съм, че съм го радвал; много дължа на него, липсва ми в много отношения това да го радвам. Мастъра, Ивайло Христов (в него аз виждах как и какво би могло да бъде, слава богу, че съдбата ме събра с него и в киното, и в театъра), Иржи Менцел, Георги Дюлгеров (изключителен познавач и на театъра, той също е много важна среща за мен). Явор Гърдев – в неговите постановки той ме натовари със задачата „силен драматизъм“, което за мен беше и чест, и тежка отговорност, защото да се срещнеш с Явор и да не бъдеш готов, ще си „изядеш ушите от яд“. Никога не се обърнах към мен за роля, в която ще повтори нещо, което съм правил, винаги ми е предлагал роля, в която е знаел, че ще се преобразява тотално (например образът на Бойко и дегизировката ми в тази постановка), да ми засили увереността, че мога да имам съвсем друг вид поведение и образ. Напоследък с Явор имам учудващи и любопитни срещи.

С Анастасия Лютова, която е страхотна актриса. С Александър Морфов (за съжаление не работих толкова с него, колкото ми се искаше) – ролята на Били Бибит! С Коко Азарян – с него имах една-единствена среща, но години наред, докато работя, аз се връщам и се храня от тази среща – от ролята ми на Медведенко, един герой, когото би могъл да го изпуснеш. Дали защото аз съм бил там, или така ми се иска да бъде, но аз видях, че той искаше аз да присъствам на повече



В ролята на Били Бибит в „Полет над кукувиче гнездо“ по Кен Киси. Постановка на Александър Морфов

места, отколкото героят ми можеше да бъде; попивах, слушах и запомнях всичко, което казваше Коко Азарян, нашата среща си остана незабравима, завинаги! Какви имена! Всички те са допринесли за това да не се закотвя в едно амплоа, на комедиен актьор да речем, а да имам възможността да играя различни роли.

Всички тези срещи са те превърнали в една истинска звезда. Надявам се, че няма да кажеш, че няма звезди в България, защото звезда е всеки човек, който професионално, с любов и много труд си върши работата. Така ли се чувстваш?

Много бих се радвал, ако съм звезда от подобна величина. И слава богу, до ден днешен някакви хора ми напомнят за минали представления, в които съм участвал. Сега, като ми припомни за Александър Морфов, щях да потъна в стола от срам, че пропуснах да спомена „Полет над кукувиче гнездо“! Аз живеях с Били Бибит години наред, имам чувството, че този герой влезе в моето ДНК. Ако един актьор е толкова отдаден на ролята си, ако наистина живее с нея, няма как да не вземе нещо от тази роля или тя да не го промени, макар и малко. Щастлив съм, защото са ми се случили невероятни срещи с невероятни режисьори, играл съм в невероятни представления много хубави роли, но най-важното е това, че те са споделени с публиката.

Комерсиализиран ли е театърът?

Няма как театърът да не е в известна степен комерсиализиран. Той се прави със средства и за да има следваща постановка, трябва да има необходимия бюджет, а пък той се формира от постъпленията от закупени билети от публиката. Но има и много примери за представления (по-малко са, отколкото ми се иска), които са за привличане на публика, но са силни и вълнуващи, опитват се да отидат там, където не са били, и не правят компромис нито с актьорската игра, нито с режисурата, нито с историята, която разказват. Явор Гърдев и Александър Морфов са майстори на подобни постановки – хем са им гледаеми представленията, хем не правят компромис с това, което е „вътре“, такива именно представления задават тон. Смяя да твърдя, че „Полет над кукуви-

че гнездо“ беше подобен пример. Мисля си, че и киното го очаква процес на комерсиализация, но ми се струва, че не е съвсем в лоша посока, защото нека не забравяме, че това, което правим, го правим за зрителите. Не искам да кажа, че вкусът трябва да е на ниско ниво, за да има повече публика, но е важно да направим така, че хората, които идват, да се придвижат напред с това, което правим, ние да ги повдигнем. И това да се случи със средствата и елементите на театъра – да се оповести, че има нещо хубаво и това е сцената.

Не правиш разлика къде искаш да играеш, няма значение, но има значение с кого ще играеш, кой ще режисира и на какъв текст ще попаднеш, нали?

За мен е важно кой ще прави постановката, както и текстът, и ролята. Какво аз имам да правя вътре. Но много важно е кого имам за партньор. Обичам да се чувствам добре, освен на сцената (там трябва да се чувстваш добре, иначе не излизай!), но и с колегите, с които репетираме, защото това е дълъг процес – за да можеш да създадеш нещо, което ще се случи. Ето, такова нещо сега, напоследък, правихме в Пазарджик – „Дон Кихот“ с Маргарита Младенова. Тогава не познавах никого, но бях изключително щастлив, че играх точно с трупата на Пазарджишкия театър. За това говоря – когато имам да играя това представление, отивам с голямо нетърпение, защото знам, че ще се срещна с колегите си, ще ги видя озарени и от тази наша среща ще възникне нещо, което ще се появи на сцената. И най-хубавото е, че от всичко това произхожда нещо, което ще се случи за публиката.



Иван Бърнев с наградата „Аскеер“

Дано да ти се случват много такива роли и много такива срещи! Благодаря ти, Златна, от сърце!

Последен въпрос, къде си държиш статуетката?

Аз я държа над главата си, защото над спалнята, на която спим, има един дълъг рафт с награди, но тая пуста каска да вземат да я застопорят, защото все ми пада върху главата!... Но нищо, това не е лошо, тя си пада, когато трябва нещо „да каже“. Да, там я държа, сред многото награди, които не са само мои, а и на съпругата ми Маргита, защото тя също има страшно много награди – в киното, международни... И така.

Златна Костова

Иван Бърнев е роден на 15.7.1973 г. в Добрич. През 1996 г. завършва НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“, специалност „Актьорско майсторство за драматичен театър“ в класа на проф. Стефан Данаилов. В Младежкия театър дебютира с ролята на Пинокио в постановка на Андрей Аврамов. В периода 1998 – 2000 г. участва в телевизионното предаване „Хъшове“. За ролята си във „Вечеря за тъпаци“ на Франсис Вебер (реж. Иржи Менцел) печели награда „Аскеер“ за изгряваща звезда през 2002 г., а през 2011 г. печели „Аскеер“ и „Икар“ за ролята на Били Бибит в „Полет над кукувиче гнездо“ на Кен Киси (постановка на Александър Морфов) в Народен театър „Иван Вазов“. Бърнев участва във филмите „Стъпки в пясъка“, „Зад кадър“ и „Лейди Зи“. През 2006 г. е номиниран за най-добра главна роля на филмовия фестивал „Берлинале“ за ролята му на младия Ян Дите във филма на Иржи Менцел „Обслужвал съм английския крал“.

Дануше Хронкова

(6.2.1930 – 12.1.2022)



Дана Хронкова

През януари 2022 г. ни напусна известната чешка българистка, преводачка и литературна критичка Дануше Хронкова, известна като Дана Хронкова.

Тя е родена на 6.2.1930 г. в западночешкия град Стршибро в семейството на адвоката Вацлав Цацак и съпругата му Йозефа. След като през 1949 г. завършва гимназия в Прага, Дана Цацакова е приета да учи стоматология, но същевременно държи приемни изпити и във Философския факултет на Карловия университет, където впоследствие следва „Бохемистика“ и „Българистика“, макар че първоначално е искала да учи „Полонистика“. Младата студентка бързо разбира колко проникателни са думите на проф. Бохуслав Хавранек, който ѝ казва, че „всеки славист трябва да е най-напред българист“. Дана завършва успешно висшето си образование през 1953 г. с дипломна работа върху поезията на Христо Смирненски. Неин научен ръководител е бъдещият професор Зденек Урбан. В Карловия университет младата българистка се запознава със съпруга си – бохемиста Иржи Хронек, с когото има две дъщери – Ивана и Яна.

„Веднага след като завърших обучението си, ми се отвориха две нови възможности за доусъвършенстване на българския език: от една страна – чрез работата ми по обширното академично издание на Българо-чешкия речник на Карел Хора (издаден през 1959 г.) на работното ми място в Отдела по славистика на Чешката академия на науките, от друга – чрез преводите на произведения на български автори на чешки език. Между тях са поезията на Христо Смирненски, отчасти преводи на творби на мои съвременници, които ми поръча чешкото национално радио, и преводът на приказките на Ран Босилек, който излезе през 1960 година под заглавие „Колело на българските приказки“. Превеждах приказки и след това – от Николай Райнов например, както и от по-модерни автори като Валери Петров. По-късно превеждах и драма (Иван Вазов, Рачо Стоянов), проза (Вера Мутафчиева), но предпочитам съвременна поезия (Блага Димитрова, Веселин Ханчев, Константин Павлов, Вътьо Раковски, Стефан

Цанев и др.)“; казва Дана Хронкова в интервю за списание „Българи“, брой 3-4, 2009 г.

През 1951 г. младата българистка посещава за първи път България. При следващите си посещения тя се запознава с много български учени и писатели като акад. Георги Цанев, проф. Милена Цанева, проф. Боян Ничев, проф. Тончо Жечев, Блага Димитрова, Вера Мутафчиева, Стефан Цанев, Атанас Далчев, Вътьо Раковски, Константин Павлов, Радой Ралин, поддържа с тях близки връзки, които често прерастват в истински приятелства.

В периода 1953–55 г. Дана Хронкова е редакторка на списанието *Bulharsko ve výstavbě*, издавано от Българския културно-информационен център в Прага. От 1953 г. до самото си пенсиониране през 1988 г. работи в Чехословашката академия на науките, където започва като езиковед към Славянския институт и взема участие в съставянето на Българо-чешкия речник (1959). След закриването на Славянския институт, от началото на 1964 г. Хронкова работи в новосформирания Институт за европейски езици и литература, а от 1970 г. и в новосъздадения Институт за чешка и световна литература. В Чехословашката академия на науките се занимава с чешко-българските културни взаимоотношения и със съвременна българска литература. За да получи постоянен договор в Института обаче се налага намесата на известните български професори Петър Динев и Георги Цанев.

Дана Хронкова участва в съставянето на речника на българските писатели – *Slovník spisovatelů – Bulharsko* (1978 г.) заедно с И. Доровски, З. Урбан, Л. Новакова. Тя целенасочено популяризира българската литература в чешките медии, участва в културни и образователни проекти, свързани с българска тематика, пише статии в различни енциклопедии. В съавторство с А. Вахоузова и Х. Софрова издава през 1983 г. книгата *Bulharská krásná literatura v českých překladech 1825-1980* („Българската художествена литература в чешки преводи 1825-1980“), а през 2001 г. заедно с Иван Доровски издава антологията *Slovník balkánských spisovatelů* („Речник на балканските писатели“). Нейно дело е и антологията от 1974 г. *Jižní vítr – deset bulharských básníků* („Южен вятър – 10 български поети“), в която са включени творби на Дора Габе, Любомир Левчев, Елисавета Багряна, Павел Матев, Вътьо Раковски, Петър Караангов, Блага Димитрова, Валери Петров, Слав Христов Караславов и Атанас Далчев.

Дана Хронкова превежда драмата „Майстори“ на Рачо Стоянов, разкази на Елин Пелин и Николай Райнов, „Белот на две ръце“ на Вера Мутафчиева и др. През 1988 г. излиза и нейният превод на биографичната книга за Христина Морфова, написана от брата на известната оперна певица Богдан Морфов.

От 2003 до 2008 г. преподава българска литература във Философския факултет на Карловия университет и си спомня с радост за този период: „Времето на преподавателската ми дейност считам за едни от най-хубавите години в моя живот“, споделя тя („Българи“, бр. 3-4/2009 г.).

През 2000 г. видната чешка българистка е удостоена от президента Петър Стоянов с най-високата българска награда – орден „Стара планина“ първа степен, който получава за големите си заслуги за изследване и популяризиране на българската култура и на най-новата българска литература в областта на поезията и драматургията. Преводаческата дейност на Дана Хронкова включва преводи на творби на Христо Ботев, Иван Вазов, Пенчо Славейков, Пейо Яворов, Гео Милев, Христо Смирненски, Ран Босилек, Николай Лилив, Никола Фурнаджиев, Асен Разцветников, Дора Габе, Атанас Далчев, Никола Вапцаров, Радой Ралин, Любомир Левчев, Вътьо Раковски, Валери Петров, Блага Димитрова, Вера Мутафчиева и др. Самата тя признава, че предпочита да превежда поезия пред проза.

В списание „Българи“ (бр.7-8, 2003 г.) е публикувана статия в памет на Блага Димитрова от Дана Хронкова, написана за в. „Лидове новини“, интервю с видната българистка, както и нейни преводи на стихове на българската поетеса (бр.3-4, 2009 г.).

В историята на чешката българистика Дана Хронкова оставя трайна диря със своята пълна отдаденост на популяризирането на българската литература в Чехия, с качествените си преводи, с безрезервната подкрепа, която оказваше на младите българисти, и с неугасващия пламък, с който поддържаше живи българо-чешките културни взаимоотношения.

Мария Захариева

Спомени за чешката българистка Дана Хронкова



Таня Янкова, Божана Нишева, Дана Хронкова, Злата Куфнерова и Ружена Хавранкова на научната конференция по случай 100-годишния юбилей на специалността „Българистика“ в Прага, 2016 г.

С Дана Хронкова се запознах на една българо-чешка научна конференция през октомври 2008 г. в Прага, посветена на приноса на чешката интелигенция в модернизиранието на следосвобожденска България. Именно тази конференция, организирана от Българския културен институт, провокира интереса ми към българо-чешките връзки, който и до днес не е угаснал. Признавам си, дотогава не бях чувала за Дана Хронкова. Бях впечатлена от доклада ѝ, затова решението да се свържа с нея се появи почти веднага след края на конференцията. Въпреки проблемите от личен характер, които имаше, Дана Хронкова прояви голяма отзивчивост. В началото на ноември се срещнахме в Славянската библиотека. Бях поразена от безупречния ѝ български език, от нейната откритост и непринуденост, от приятелското отношение към мене. Говореше увлекателно. Тъй като тя имаше съвсем бегла представа за мене, подарих ѝ две мои студии, които бяха част от моя първи докторат по модерна история (защитен през 2005 г. в СУ „Св. Климент Охридски“) и отпечатани в два броя на Годишника на Софийския университет.

По време на разговора в Славянската библиотека тя ме насърчи да продължа с българо-чешката проблематика. Малко след това в едно от писмата си до нея (ноември 2008 г.) споделих идеята, която вече ми се „въртеше в главата“ – да разработя тема, посветена на „образа“ на възрожденска и следосвобожденска България (до войните) в чешкия печат – най-вече националната идентичност и българската култура през погледа на централноевропейска, т.е. на чехите.

Малко след това получих много мило писмо от Дана Хронкова с дата 2 декември 2008 г., в което тя откровено призна, че е прочела моите студии, и се радва, че чуждестранни изследователи проявяват интерес и пишат по теми, посветени на модерната чешка история. Най-трогателната част от обширното писмо на чешката българистка беше уточнението: „Впрочем Вие за мене не сте чужденка“ („Já Vás ovšem nepovažuju za „cizinu“).

Дана Хронкова определено беше взела присърце моето желание да се занимавам с наука и ме посъветва да отида в библиотеката на Славянския институт в Прага, където се намира каталог с много подробна и изчерпателна библиография, посветена на българо-чешките културни връзки през 19. в.

Аз действително посетих на няколко пъти библиотеката на Славянския институт, където започнах да събирам материали по темата, като същевременно продължихме взаимната кореспонденция. През следващата година, поради обстоятелства от лично и професионално естество, трябваше временно да оставя на заден план замисленото.

През есента на 2010 г. съвсем случайно попаднах на материали за най-старото легално българско студентско дружество в Прага, „Българска седянка“ (1880-1954). Тъй като точно тогава имаше юбилейна годишнина от основаването на дружеството, поместих в сп. „Българи“ обширна статия за неговата история. Няколко седмици след излизането на броя Дана Хронкова ми се обади развълнувана по телефона, споделяйки възторга си от прочетената статия за „Българска седянка“. Следващото ѝ оба-

дане беше през пролетта на 2011 г., пак по повод една моя статия в списанието, посветена на голямата изложба на българските художници в Прага през 1926 г. Признавам си, стана ми приятно, че мои статии са предизвикали интереса на една чешка българистка и че списание „Българи“, което вече двадесет години излиза в Прага, се чете не само от българска, но и от чешка публика.

Няма да е пресилено да кажа, че именно разговорите ми с Дана Хронкова, както и с други чешки българисти и български бохемисти, занимаващи се с българо-чешка проблематика, бяха за мене моето най-голямо вдъхновение да се посветя на българо-чешките връзки.

Д-р Красимира Мархалева

Срещи с Дана Хронкова



Мария Манолова-Мотейлова, поетът Вилем Завада и Дана Хронкова при подготовката на филм за Н. Й. Вапцаров, 70-те години на 20. век. Снимка: архив на Мария Мотейлова



Мария Манолова-Мотейлова, Владимир Кршиж, Дана Хронкова, Ивана Сръбкова, Борживой Навратил в Клементинум. Снимка: Ева Ходикова



С културното аташе Петър Златев и Мария Манолова-Мотейлова при кръщавката на първата част от антологията. 2005 12 1
Снимка: Ели Мандажиева

Нямам конкретен спомен от първата ми среща с Дана Хронкова. Трябва да е била по времето, когато с лея ми, Мария Манолова-Мотейлова, започнаха да подготвят антологията *Kapitoly z minulosti česko-bulharských kulturních vztahů* („Глави от миналото на чешко-българските културни отношения“). Спомням си как говорех за книгата и обсъждах авторите, които трябва да споменат, разисквах също така литературните течения и как те са се отразили върху развитието на културата на двата народа – чешкия и българския. Това наистина бяха творчески разговори на две личности, завладени от една и съща идея.

Ако фразата „колкото езика знаеш – толкова пъти си човек“ ви се струва остаряла и изтъркана, значи владеете само един език. Езикът наистина е вратата към опознаването на другия свят, който – колкото и да е подобен на нашия – има своите различия. Срещала съм немало българисти и бохемисти и дълбоко уважавам уменията им да възприемат другия, да се вживеят в чувствата и разбиранията му. А за това е необходимо уважение, толерантност и разбиране, както и една много специална аристократичност на ума, характерна за извисените личности. Дана Хронкова беше точно такъв тип човек.

Много ясно си спомням кръщавката на първата част на антологията „Глави от миналото на чешко-българските културни отношения“, която се осъществи през 2005 г. Книгата представи дългогодишният преподавател в Карловия университет д-р Владимир Кршиж, а студентките Итка Троянова и Ленка Драпалова прочетоха откъси от нея.

През 2008 г. д-р Ивана Сръбкова организира в Националната библиотека Клементинум представяне на втората част на антологията, в което отново взе участие д-р Владимир Кршиж. Откъси от книгата прозвучаха в изпълнение на актьора Борживой Навратил.

Спомням си как веднъж, по време на работата над антологията, Дана Хронкова ми се обади, за да ми напомни задача, която бях поела. Установихме, че не съм разбрала какво е имала предвид. Усетих усмивката ѝ по телефона, когато ми каза: „Вие, българите, не умеете да слушате! Не чувате какво ви се казва. Това важи за всички!“ Всеки път, когато установя, че пак нещо се е „изгубило в превода“, си спомням за това нейно заключение.

Мисля, че всички ще я запомним като изключително деен и енергичен човек, винаги зает с някакъв нов проект, зорков под тонове книги, текстове и хвърчащи листчета с бележки. Винаги умееш да похвали и да насърчи. Щастлива съм, че я познавах. Светъл път от другата страна!

Ели Мандажиева

Ars poetica

Литературна вечер, посветена на Блага Димитрова

На 23 март 2022 г. в заседателната зала на Националната библиотека в Прага се състоя литературна вечер, посветена на 100-годишнината от рождението на голямата българска поетеса и писателка Блага Димитрова. Събитието беше организирано от Славянската библиотека към Националната библиотека, Българския културен институт и Славянския институт към Чешката академия на науките. То бе открито от директора на Славянската библиотека д-р Лукаш Бабка, който подчерта, че фондът на библиотеката разполага с 62 книги на известната българска писателка.



Злата Куфнерова, Якуб Микулецки, Ивана Сръбкова, Марцел Черни, Марта Храховинова и Лукаш Бабка на вечерта, посветена на 100-годишнината от рождението на Блага Димитрова, в Националната библиотека, Прага, 23.3.2022 г.

Първият секретар в посолство ни в Прага Христо Йовчевски говори за творческия път на българската интелектуалка и носителка на Хердеровата награда. Той подчерта, че името ѝ е въведено в американската Encyclopedia of Continental Women Writers.

Преводачката Ивана Сръбкова, която беше модератор на вечерта, каза, че през 2002 г. е организирала в Националната библиотека в Прага литературна вечер и изложба, посветена на 80-годишнината на Блага Димитрова. Д-р Сръбкова си спомни как преди това е имала щастието да се срещне с вече тежко болната българска поетеса в дома ѝ в София и е получила от нея фотографии и три книги с автограф. Присъстващите на литературната вечер имаха възможност да се докоснат лично до тези, пълни със съкровени спомени, книги от личния архив на чешката българистка. Тогава, през 2002 г. главен участник в събитието, посветено на Блага Димитрова, е била отишлата си наскоро преводачка д-р Дана Хронкова, която познава добре творчеството на българската

поетеса и превежда нейни стихове. Марцел Черни, научен сътрудник в Славянския институт към Чешката академия на науките (ЧАН), се сприя подробно на спомените на Дана Хронкова за Блага Димитрова, като подчерта, че двете се запознават в далечната 1967 г. Траен е интересът на Хронкова към творчеството на Блага Димитрова и към превода на стиховете ѝ. Архивът на чешката преводачка разполага с нецензурираното издание на романа „Лице“ на Блага Димитрова с посвещение. Марцел Черни показва на слушателите как в романа с червен молив са отбелязани изреченията, които са били цензурирани. Черни спомена също така, че романът „Лавина“ е преведен от Алена Максова, но излиза с името на Дана Хронкова. Стихове на Блага Димитрова са включени и в излязлата през 2020 г. Антология на модерната българска поезия *Do příští trávy*. В памет на Блага Димитрова Дана Хронкова пише за *Lidové noviny* през 2003 г. статията „Непокорното лице на българската литература“, публикувана също така и в списание „Българи“.

Ивана Сръбкова припомни, че стиховете на голямата българска писателка са преведени на английски език от известния американски писател Джон Ъпдайк.

За дисидентските възгледи на Блага Димитрова и отражението им в някои нейни творби говори д-р Якуб Микулецки от Славянския институт при Чешката академия на науките в Прага. Той се сприя на факта, че през 80-те години Блага Димитрова членува в редица неформални дисидентски организации и че по време на социализма издава свои стихове в двете самиздатски списания – „Мост“ и „Глас“. Микулецки спомена непубликуваните ѝ стихове, вкл. и тези, посветени на Ян Палах, както и за иззетия от книжарниците роман „Лице“ (1981 г.). Той анализира не особено известната театрална драма „Богомилката“ на българската писателка, написана през 1974 г. и издадена в списание „Съвременник“ през 1990 г. Драмата е двупластова – под историческия пласт за богомилството прозират аналогии със социалистическата действителност и с тоталитаризма. Накрая известната преводачка д-р Злата Куфнерова говори за някои особености, свързани с „Изкуството на художествения превод“. Тя каза, че чешкият превод е винаги по-кратък от българския, руския или немския оригинал. През цялата вечер артистката Марта Храховинова рецитираше избрани стихове на Блага Димитрова в превод на Людмила Кроужилова, Дана Хронкова, Злата Куфнерова и Ивана Сръбкова. Директорката на Българския културен институт Галина Тодорова благодари на всички участници за прекрасната вечер, посветена на голямата българска писателка Блага Димитрова.

Мария Захариева

Снимка: Мария Захариева

Нервни окончания

Отношенията ни сякаш са на финала – и сякаш сами държим да е така.



Чувство за самотност изпитва днес почти всеки

Шишенце, две... преброявам си запасите от мента, глог и валериан

Открил съм чудотворна комбинация – първо си правя някой *успокоителен чай*, например от всепоглъщащата тревогите *лайка*, а после капвам за допълнителен релакс от уханната смес. Сега открих и хапченца – изцяло билкови, така че ефектът вече е троен. Виждам, че една аптека ги предлага с намаление, и с леко притеснение купувам няколко опаковки. Но фармацевтът зад щанда бързо ме успокоява. „*Всички сме така* – казва сериозно, но някак приветливо. – *Всички разчитаме на тях.*“ Сигурно е жена на около 55. И нали е по цял ден зад щанда, значи може да ѝ се има доверие.

Думите ѝ обаче ме карат да се замисля за куп други неща – и търся трескаво взаимовръзката. Бързо си признавам, че когато съм в България, нивото ми на тревожност чувствително нараства. Даже имах възможност да се посъветвам с един от водещите специалисти в Бургас – д-р *Веселин Палазов*. При това е потомствен психиатър. Обяснението му също ме накара да се замисля дълбоко... Но нека вървим поред!

Българите напоследък са изгубили чувството си за социална ангажираност

Така наричам онази способност да забелязваш останалите и да си мил и любезен към тях. Долавя се в много неща от всекидневното общуване. Например трудно ще ви отвърнат на поздрав в България – сецам се как една приятелка се жалваше, че отишла на почивка в Китен и никой от местните не ѝ отговарял сутрин на жизнерадостното „*Добро утро!*“. Разбира се, това я потискало, защото някак ѝ се искало да открива и в техните лица потвърждение, че животът е хубав.

Всъщност комуникацията – опитът да заговориш другия, много пъти ще се сметне у нас директно за открита агресия. Затова и реакцията е по-скоро затваряне и необщуване, необщителност. Може би основната причина е в едно постоянно ниво на стрес, а то пък е резултат от самата обстановка в българските градове. Специално Бургас е шумен и мръсен дори през зимата – един сезон, който по правило е по-щадящ и спокоен. Достатъчно е автомобил да форсира двигател по тесните улички, за да се вдигне след него толкова прахоляк, че неминуемо си задавате въпроса това ли дишаме. Да, това... А като се прибавят фактори като липса на пространство, недостатъчно зони за почивка, нарушена хармония в градската среда – и тихата тревожност

постепенно започва да пристъпва към нас.

Състоянието е често срещано, казва ми д-р Палазов

Най-вече при хора, които са по-отдадени на работата си и като цяло, са творчески натури. Започва с усещането, че нещо не е наред – и като не си обърне внимание човек, може скоро да прерасне дори в панически атаки.

Звучи обезпокоително, защото на практика колкото повече такива хора са около нас, толкова по-влошена е самата среда. Ако не осъзнаваш, че изпитваш безпокойство, започваш да търсиш причината за това в другия. Така че като чуеш поздрав от рода на „*Добър ден!*“, по-скоро се дразниш и ти се струва излишен. Може да го усетите в очите на повечето иначе мили и красиви дами, които работят като продавачки.

Обратното, умението да общуваме – да изливаме душата си, може да помогне да изчистим себе си от тревожността. Ако се върнем пак на прахоляка, той се сляга, след като преваля, нали?! Така е и с онова, което чувстваме в себе си. Нуждаем се от правилния отдушник. Но колкото повече се затваряме, толкова повече затвърждаваме представите си –



Отношенията ни сякаш са дали някъсо

дори да са погрешни...

„Една част от хората са чувствителни – казва ми докторът, – и те издържат трудно на напрежението.“

После се опитва да ме провокира: „Вас например какво Ви дразни, когато сте разтревожен? Хората ли?“

Замислям се, преди да му отговоря – и съм докрай откровен

Всъщност опитвам да гледам на другите като на продължение на самия себе си. Знаем, че бързо и лесно пренасяме емоциите си върху тях. По-скоро ме дразнят *мръсотията, многото безразборно паркирани коли, а също и шумът!* Това и казвам на д-р Палазов.

Реакцията му е като фейерверк по никое време. „Много българи – под-



Хората изграждат зона на комфорт и рядко поглеждат извън нея



Балансът помежду ни боледува

хваща той учтиво, но после решава да я кара направо, – *са същински... дембели, от нищо не им пука. Характерно за тях е, че прекарват живота си леко и приятно. А останалите страдат.*“

Разсмивам се, но ден по-късно сякаш намирам потвърждение на думите му и в моето всекидневие. Резачка се е настанила в задния двор и клон по клон отнема достойнството на единственото дърво, което расте там. Главни извършители са двамата най-дейни съседни. Когато по-късно ги срещам, решавам, че ще се държа приятелски... Питам ги какво им е пречило дървото, а отговорът гласи: „Кой ще чисти листата?“. После ми съобщават каква сума дължа за вишката, с която е проведена операцията

– нали целият вход трябва да плати свършеното... Точно такива намеси в собствената ни представа за външен и вътрешен ред – най-вече когато са агресивни, способстват в нас да се настани състояние на тревожност.

Казано е, че тишината лекува

Има и много терапевтични програми, които залагат именно на нея. Цикличността на *морския шум* също успокоява. Намирам пристан и в бургаската библиотека – *ароматът на книги* е сред моите терапии. Веднъж се приютихме с моята Деница и в близката пицария. Момчето, което ни обслужи, беше достатъчно учтиво – и в същото време ни остави на спокойствие. Влязох за дребни покупки в някакъв магазин, а продавачът сподели огорчението си от растящите цени. И го изслушах възможно най-търпеливо; нищо, че ме болеше глава... Или пък варненската фризьорка, която си е направила салон в Бургас – разказа ми живота си, докато се занимаваше с не особено буйната ми коса.

Изреждам тези моменти, защото те са показателни за това, че когато намерим сили да се видим взаимно, част от напрежението отпада. Наложилото се схващане, че винаги сме прави, изиграва в повечето случаи лоша шега – независимо дали се возим на влак, или се чувстваме излъгани от някоя покупка. Всъщност отношенията ни са като сложна система от *маркучета, тръбички, преходници...*

Отвърнем ли с пренебрежително мълчание, когато ни поздравят, окончанието се къса. Възможността за диалог отпада. Но както казва докторът, някои хора нямат нужда от това, себе-достатъчни са си... Общата картинка за тях е без значение. Затова и създават поле на напрежение – например с шума, който произвеждат. А сметката плащат останалите.

Балансът в отношенията е трудна задача

Особено когато става дума за големия обществен организъм. Донякъде сме абдикирали от тях, както сме зарязали природата, градската среда, а някои – и собствената си душевна хигиена. Затова и се късат все повече такива нервни окончания. Прехвърляме проблема нататък по веригата, като забравяме, че всъщност първото, което можем да направим, е да преобърнем сами собствената си нагласа.

Природата ни подсказва сега, че промяна е възможна – разцъфва, избуява, изпълва се със сили... Дори само тя да ни вдъхнови – с пролетта и цветовете си, пак ще се прояви нещо различно. Много ми се иска д-р Палазов да греши – колкото и опит да има... Някакво тънко гласче в мен дяволито подсказва, че е прав, но така или иначе аз самият вече съм направил избора си. И той е да казвам винаги първи „Добър ден!“.

Споделено от **Красимир Проданов**

Накратко

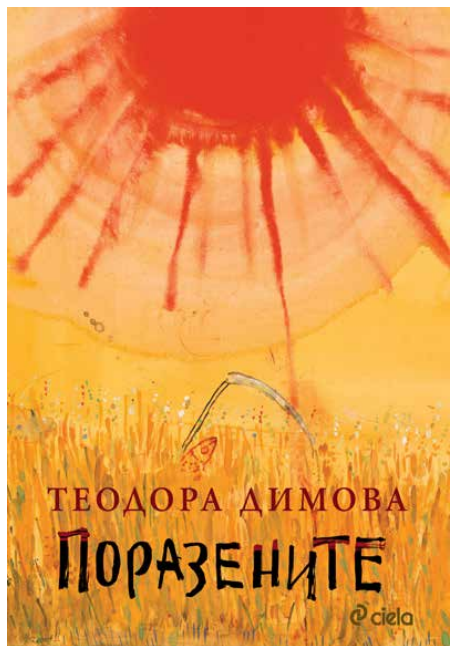
От 25 февруари 2022 г. в Дома на националните малцинства (ДНМ) в Прага е разположен един от логистичните пунктове за събиране на помощи за пострадалите от войната в Украйна. Главен координатор на сбирката е представителят на украинското малцинство в Съвета за националните малцинства към чешкото правителство Богдан Райчинец от сдружението „Украинска инициатива“.



Събиране на помощи за Украйна пред ДНМ

Украинските организации в Чехия със собствени средства и с помощта на доброволци осигуряват сортирането и транспортирането на събраните помощи до склада в Лвов. Домът на националните малцинства осигурява техническа помощ и предоставя необходимата информация на десетки доброволци.

Романът „Поразените“ на българската писателка, драматург и есеист Теодора Димова спечели



Снимки: архив и Мария Захариева

френската литературна награда „Фрагонар“, която се дава за разпространение на чуждестранна литература във Франция. „Поразените“ (Les Dévastés) излезе във Франция в началото на 2022 г. в превод на Мари Врина-Николов. Романът излиза в България през 2019 г. „Това е роман за паметта, за първите месеци на терор след установяването на тоталитарния режим в България“, казва в интервю за БТА Теодора Димова. През 2020 г. „Поразените“ печели наградата „Роман на годината“ на Националния дарителски фонд „13 века България“.

В навечерието на Великденските празници карловският танцов ансамбъл „Розова долина“ при читалище „Васил Левски – 1861“ град Карлово взе участие в културната



Танцов ансамбъл „Розова долина“

програма на Пражката община. Събитието бе реализирано по покана на Българския културен институт в Прага в партньорство с Българското посолство и с финансовата подкрепа на Община Карлово. Танцьорите изнесоха самостоятелна програма пред многохилядна публика на Староместкия площад, включваща характерни моменти от фолклорната празничност в Тракия и Средногорието. На финала прозвучаха композиции на кавалджията Георги Добрев, солист на оркестъра при Академията за музикално, танцово и изобразително изкуство в Пловдив.

Британското издание „Таймс“ (The Times) публикува на 30 април обширен текст, посветен на романа „Времеубежище“ на Георги Господинов със заглавие „Предупреждение към Европа и Путин“. Авторът



Носител на Premio Strega Europeo 2021



Саймън Ингс сравнява Господинов с Джордж Оруел. Повод за статията е премиерата на романа „Времеубежище“ във Великобритания. Ингс го определя като „взривяващ жанра роман на идеите“.

В Българския културен институт в Прага през януари бе открита изложбата „Българските художници в Чехия. 95 години по-късно“.

Събитието е своеобразно продължение на състоялата се преди 95 години (1926 г.) в Прага голяма изложба на български творци. В експозицията са включени творби на Бистра Бакалова, Борис Бранков, София Кандиларова, Севдалина Коваржова Костадинова, Валентин Попов, Любен Петров, Румен Саздов, Селина Саздова, Николай Станев, Ирена Фрис Станева, Луиза Станева и Тодор Янков.

Захари Карабашлиев получи две литературни награди за романа си „Опашката“ – „Цветето на Хеликон“ за най-продавана книга през 2021 г. и 11-та литературна награда за български роман на годината от Националния дарителски фонд „13 века България“. Карабашлиев е носител на награда „Хеликон“ и за „Кратка история на самолета“ (2009 г.) За същата книга и за „18% сиво“ той е удостоен и с „Цветето на Хеликон“.

Слънчева храна

Хубавите думи са като усмивката

Като ги произнасяме, и другите се заразяват от тях. Защото думите са възшебници – спускат се дълбоко



Хубавите думи са като усмивката

в съзнанието и правят там своите малки чудеса.

Затова и внимаваме, когато говорим. Нека има смисъл и дълбочина в произнесеното. По-добре да замълчим, когато на езика ни е нещо лошо. Защото негативната дума има силата да разрушава. А човек е създаден, за да гради.

И думите това правят – стига да са казани с любов.

Напролет всичко е двойно по-красиво

Сезонът е такъв, че непрекъснато ни предлага промяна. Така и винаги се натъкваме на нещо ново, нещо непознато.

Затова и вдъхновението е постоянният ни спътник. Ако се почувстваме безразлични към пролетта, значи



Напролет всичко е двойно по-красиво

самите ние сме в труден момент. Най-добре е да си починем, да дадем време на сетивата си. Разговор със себе си винаги помага.

А пролетта лекува... Връща ни много неща – вярата, надеждата, чувството, че стават и хубави неща. И нали всичко напролет ни се струва двойно по-хубаво, и вас прегръщаме... двойно по-здравно.

Талантите са истинските ни дарове

С тях идваме и те разкриват най-интимната част от нашата природа – връзката ни с Божественото.



Талантите са истинските ни дарове

На много неща се учим тук, на Земята, но талантът е нещо, което е заложено в нас. Той е светлинката, която можем да пазим или усъвършенстваме. Като говорим за образование, е нужно да знаем, че то запълва нуждата от познания в общуването, в самото функциониране на обществото. Талантът обаче е друго. Често казваме, че всеки си има място в живота. Това е талантът... Той сочи нашето място тук.

Спокойната мисъл води към успех

Ако сме колебливи, по-добре да оставим всичко настрана. И да се върнем към важните неща, когато почувстваме в себе си спокойствие, увереност. В случай, че настроението ни се променя непрекъснато, може би страдаме от нерешителност. Тогава е добре да се отдръпнем в себе си и

да оставим всичко на собствения му ход. Все нещо ще ни подсказва пътя и ще насочи енергията ни в правилната посока.

За спокойствието на ума допринася много и балансираният живот. Например това да спим достатъчно. Иначе блуждаем и се объркваме, чувстваме се уморени и потиснати. Като е наред тялото, и умът се изпълва с увереност. Отново поемаме своя път.

Щастието е като птица, разперила криле

Сякаш това е мигът, който слага край на всяка обвързаност със земното... И се превръща в създание небесно, истински свободно.

А като затворим очи, и ние усещаме тази необятност. Все още на Земята, все още хора – но и мъничко небесни, мъничко ангели.

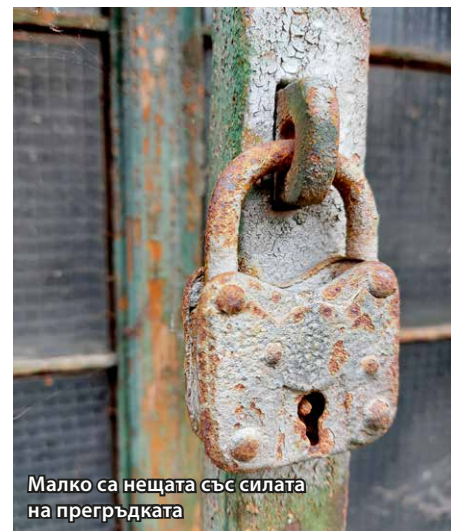
Малко са нещата със силата на прегръдката

Трае буквално миг, а е способна на чудеса! Сближава и ни кара да повярваме, че имаме сродна душа.

По съвсем естествен начин снижава нивото ни на стрес. Навързва се и чудна верига – от нея се нормализира кръвното налягане. А тревогата си отива.

Една-единствена прегръдка стига, за да се почувстваме и по-способни, по-уверени в себе си. Дори физическата болка отстъпва пред нея. Накратко казано, прегръдката просто лекува.

Красимир Проданов



Малко са нещата със силата на прегръдката

Николай Станев (12.07.1962 - 08.02.2022)

През февруари ни напусна завинаги художникът Николай Станев. Той е роден в град Пловдив. Учи рисуване при Маргарита Джарова, директор на Художествената гимназия в родния му град. Младият художник се установява да живее в Прага през 1987 г., а през 1994 г. завършва Академията за изящни изкуства в чешката столица при професорите Иржи Начерадски и Алеш Весели.

Николай Станев има редица самостоятелни изложби. Създава класически картини с маслени бои, но също така работи и върху големи проекти. Неговите стенописи красят различни обществени места в Чехия. През 2010 г. има самостоятелна изложба в Дома на националните малцинства, организирана от сдружение „Възраждане“, а през 2012 г. подрежда изложба в Българския културен институт. Участва със свои творби и в изложбата „Българските ху-



Николай Станев

дожници в Чехия. 95 години по-късно“ през януари 2022 г. също в БКИ. „Много харесвам небето – обичам да легна някъде под звездите и да съзерцавам... Затова рисувам планети. Този свят го възприемам като че ли отгоре. Аз сякаш се старая да летя над материалния свят. Не искам да го оценявам, искам да забравя егото си и понякога само да наблюдавам“, казва Николай Станев в интервю за списание „Българи“ (бр. 5, 2010).

Поклон пред светлата му памет. (М.З.)

Абонамент

Интересува ли ви животът на българите в Чехия, България и в целия свят?

Абонирайте се за списание „Българи“, подкрепете своето българско списание! „Българи“ е едно от най-представителните списания на българската общност.

Годишният абонамент за 6 броя е само 180 Kč. Пощенските услуги поема сдружение „Възраждане“. Средствата можете да изпратите на сметката на сдружението **2201279334/2010** или по пощата на адрес: Vazraždane, Vocelova 3, 120 00 Praha 2.



Обадете ни се на GSM 777 196 322 или ни пишете на e-mail bulgari@atlas.cz

За контакти: Vazraždane Vocelova 602/3, 120 00 Praha 2 Тел.: +420 777 196 322 bulgari@atlas.cz, www.bulgari.eu Facebook: Bulgari Vazraždane

На стр. 35:

Танцов ансамбъл „Розова долина“ към читалище „Васил Левски – 1861“ град Карлово представи българското танцово и инструментално изкуство на Староместкия площад в Прага на 16 април 2022 г. в рамките на Великденските базари, организирани от Пращката община. Концертът спектакъл „Празник в Долината на розите“ се осъществи по покана на Българския културен институт в Прага в партньорство с Българското посолство и с финансовата подкрепа на Община Карлово. Снимки: Здравка Славова и Мария Захариева

На стр. 36:

Международният фолклорен фестивал „Прага – сърцето на народите“ е най-голямото културно събитие на националните малцинства в Чехия. Гала концертът на 24-то издание на фестивала се проведе на 28 май 2022 г. във Виноградския театър. В него участва с богата програма и Фолклорен танцов ансамбъл „Загорочче“ от град Септември. В концерта взеха участие също така чешки, словашки, унгарски, молдовски, сирийски, ирландски, мексикански, монголски, вьетнамски, белоруски, украински и ромски танцови състави и изпълнители. Главни организатори на фестивала са Асоциация „Етника“, Асоциация „Лимбора“ и Пращката община. Снимки: Здравка Славова

Българи брой 1/2022

Издател:

Гражданско сдружение „Възраждане“, „Воцелова“ 3, 120 00 Прага 2

Адрес на редакцията:
Vocelova 3, 120 00 Praha 2

„Българи“ излиза с финансовата подкрепа на Министерството на културата на Чешката република

Регистрационен номер в Министерството на културата на Чешката република: E 13282

ISSN 2336-8365

Главен редактор:
Мария Захариева

Редакционен екип:
д-р Красимира Мархалева, Красимир Проданов

Коректор: д-р Десислава Вилимовска

Сътрудници:
Снежана Таскова, Пламен Тотев, Даниела Горчева, Минка Атанасова, Раиса Андонова-Шурм, Златна Костова, Здравка Славова, Деница Проданова, д-р Десислава Вилимовска, Петя Константинова, Сирма Зидаро-Коунова, Наталия Бояджиева, Васил Самоковлиев, Ели Мандажиева

Дизайн: Владислав Цонев

Година 20, брой 1/2022

e-mail: bulgari@atlas.cz
www.bulgari.eu

Печат: TISKAP s.r.o.

Цена: 30 крони
Годишен абонамент: 180 крони

Всички права запазени

Това издание или отделни негови части не могат да бъдат размножавани, публикувани и/или предавани по електронен, механичен, фотокопирен или друг начин, както и въвеждани в информационни системи, включително компютърни, без изрично писмено съгласие от издателя – Vazraždane

Позицията на редакцията може да не съвпада с мнението на авторите на публикуваните материали. Авторите отговарят за авторството на своите текстове.

Bulgari

Periodikum bulharské menšiny v České republice
Časopis je vydáván s finanční podporou Ministerstva kultury České republiky

Bulgari 1/2022

Adresa redakce a tel. spojení:
Vocelova 3, 120 00 Praha 2
221 419 838, 777 196 322
bulgari@atlas.cz, www.bulgari.eu

Ročník XX

Periodicita: 6

Náklad: 600 výtisků

Místo vydávání: Praha

Číslo vydání: 1/2022

Evidenční číslo: MK ČR 13282

ISSN 2336-8365

Vydavatel: Vazraždane, Vocelova 3
120 00 Praha 2, IČO 26544229

Copyright: ©Vazraždane

Пролетни празници в БНУ „Възраждане“



Танцов ансамбъл „Розова долина“ към читалище „Васил Левски – 1861“ град Карлово представи българското танцово и инструментално изкуство на Староместкия площад в Прага на 16 април 2022 г.





Международен фолклорен фестивал „Прага – сърцето на народите“

